

РОЗДІЛ 5: ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ

Визначення

- 5.01. Фінансовими операціями (F) називаються операції з фінансовими активами (AF) та зобов'язаннями, які здійснюються між інституційними одиницями.
- 5.02. Фінансова операція між інституційними одиницями являє собою одночасне створення або ліквідацію фінансового активу та паралельного зобов'язання, або зміна власності фінансового активу чи прийняття зобов'язання.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Фінансові активи, фінансові вимоги та зобов'язання

Визначення

- 5.03. Фінансові активи складаються з усіх фінансових вимог, акціонерного капіталу та золотозлиткового компоненту монетарного золота.
- 5.04. Фінансові активи є запасами цінностей, що являють собою прибуток або послідовність прибутків, що накопичуються у фактичного власника шляхом утримання або використання активів протягом певного періоду часу. Фінансові активи є засобом перенесення цінностей з одного звітного періоду на інший. Прибутки реалізуються через виплати, що зазвичай являють собою грошові кошти (AF 21) та перевідні депозити. (AF.22).

Визначення

- 5.05. Фінансова вимога – це право кредитора на отримання платежу або послідовності платежів від дебітора.

Фінансові вимоги – це фінансові активи, які мають паралельні зобов'язання. Акціонерний капітал (AF.51) розглядається як фінансовий актив з паралельним зобов'язанням, навіть якщо вимога утримувача щодо юридичної особи не є фіксованою сумою.

Визначення

- 5.06. Зобов'язання встановлюються, коли дебітор зобов'язаний здійснити платіж або послідовність платежів кредиторів.

- 5.07. Золотозлитковий компонент монетарного золота, що утримується органами кредитно-грошового регулювання як резервний актив, розглядається як фінансовий актив, навіть якщо утримувач не має вимог щодо інших відповідних призначень. Не існує паралельного зобов'язання щодо золотих злитків.

Ймовірні (умовні) активи та ймовірні (умовні) зобов'язання

Визначення

- 5.08. Ймовірні активи та ймовірні зобов'язання – це угоди, на підставі яких одна сторона зобов'язується здійснити платіж або послідовність платежів іншій стороні, якщо переважають певні специфічні умови.

Не викликаючи безумовних обставин, ймовірні активи та ймовірні зобов'язання не є фінансовими активами та зобов'язаннями.

- 5.09. Ймовірні (умовні) активи та ймовірні (умовні) зобов'язання включають:
- a) Одноразові гарантії платежу третіми сторонами, оскільки платіж вимагатиметься лише у випадку невиконання зобов'язань дебітором;
 - b) Кредитні зобов'язання з гарантуванням наявності коштів, але фінансові активи не можуть існувати до фактичного авансування коштів;
 - c) Акредитиви, що являють собою обіцянки здійснити платіж на умовах представлення певних документів, передбачених угодою;
 - d) Кредитні лінії, які являють собою обіцянки щодо надання кредиту певному клієнтові з передбаченим лімітом розміру. Створення цих грошових засобів не відображається на фінансовому рахунку;
 - e) Гарантовані системи емісії векселів (NIF) з гарантуванням того, що потенційний дебітор буде в змозі реалізувати випуск короткострокових боргових зобов'язань, відомих як банківські білети, і що банк, який надає кредиту, перебере на себе розміщення будь-яких цінних паперів, не реалізованих на ринку, або надасть еквіваленті аванси; та
 - f) Пенсійні виплати за недержавними пенсійними схемами, розробленими роботодавцями, або соціальними пенсійними фондами. Така пенсійна допомога реєструється в додатковій таблиці щодо пенсійних схем у соціальному страхуванні, а не на основних рахунках.
- 5.10. Ймовірні (умовні) активи та ймовірні (умовні) зобов'язання не включають:
- a) Страхові, пенсійні та стандартизовані гарантійні схеми (AF.6), які обліковуються як фінансові активи інституційних одиниць, що утримують поліси;

- b) Похідні фінансові інструменти (AF.7), в яких самі угоди між кредиторами та боржниками мають ринкову цінність, тому що вони можуть продаватися або компенсуватися на ринку.

5.11. Хоча ймовірні активи та ймовірні зобов'язання не обліковуються у фінансовій звітності, вони важливі для формування політики та аналізу, отже, інформація щодо них повинна бути зібрана та представлена як додаткові дані. Високий рівень резервів на непередбачувані обставини може свідчити про небажаний рівень ризику з боку одиниць, що їх пропонують.

Приклад 5.1: Робота з гарантіями в Системі

Визначення

B5.1.1. Гарантіями є домовленості, в яких гарант зобов'язується перед кредитором, що, за умови нездатності позичальника повернути борг, гарант відшкодує збиток, якого б в іншому разі зазнав позичальник.

Часто за надання гарантії сплачується комісія.

B5.1.2. Розрізняються три різні типи надання гарантій. Вони застосовуються тільки до випадків фінансових активів. Спеціальні вимоги не висуваються щодо виробничих гарантій або інших форм.

Ці три типи гарантій є такими:

- a) Гарантії, що надаються через похідні фінансові інструменти, такі як своп кредитного дефолту. Ці похідні інструменти базуються на ризику дефолту базових фінансових активів та не пов'язані з окремим кредитами або борговими цінними паперами.
- b) Стандартизовані гарантії випускаються у великих кількостях, зазвичай на досить малі суми. Прикладами є забезпечення експортних кредитів або студентських кредитів. Навіть якщо ймовірність вимоги виконання будь-якої гарантії непевна, факт існування багатьох подібних гарантій означає можливість здійснення надійної оцінки кількості вимог. Стандартизовані гарантії розглядаються як джерело фінансових, а не ймовірних активів.
- c) Одноразові гарантії, в яких відповідний ризик неможливо розрахувати з будь-яким ступенем точності з причини відсутності аналогічних випадків для порівняння. Надання одноразової гарантії вважається ймовірним активом або ймовірним зобов'язанням і не обліковується як фінансовий актив або фінансове зобов'язання.

Категорії фінансових активів і зобов'язань

5.12. Розрізняються вісім категорій фінансових активів:

- AF.1 Монетарне золото та спеціальні права запозичення;
- AF.2 Грошові кошти та вклади;
- AF.3 Боргові цінні папери;

AF.4 Кредити;

AF.5 Акціонерний капітал та інвестиційний фонди або частки;

AF.6 Страхові, пенсійні та стандартизовані гарантійні схеми;

AF.7 Похідні фінансові інструменти та фондові опціони службовців

AF.8 Інша дебіторська/кредиторська заборгованість.

5.13. Кожен фінансовий актив має паралельне зобов'язання, за винятком золотозлиткового компоненту монетарного золота, що утримується органами кредитно-грошового регулювання як резервний актив, який класифікується в категорії монетарного золота та спеціальних прав запозичення. За деяким винятком, розрізняється вісім категорій зобов'язань згідно з категоріями паралельних фінансових активів.

5.14. Класифікація фінансових операцій відповідає класифікації фінансових активів та зобов'язань. Розрізняються вісім категорій фінансових операцій:

AF1 Операції з монетарним золотом і спеціальними правами запозичення

AF2 Операції з грошовими коштами та вкладками;

AF3 Операції з борговими цінними паперами;

AF4 Операції з кредитами;

AF5 Операції з акціонерним капіталом та акціями або частками інвестиційного фонду;

AF6 Операції зі страховими, пенсійними та стандартизованими гарантійними схемами;

AF7 Операції з похідними фінансовими інструментами та фондовими опціонами;

AF8 Операції з іншою дебіторською/кредиторською заборгованістю.

- 5.15. Через симетричність фінансових вимог та зобов'язань, термін «інструмент» вживається на позначення як аспекту активу, так і зобов'язання у фінансових операціях. Його вживання не передбачає продовження покриття фінансовими активами та зобов'язаннями, включаючи позабалансові статті, які іноді характеризуються як фінансові інструменти у монетарній та фінансовій статистиці.

Бухгалтерські баланси та фінансові рахунки

- 5.16. Фінансові активи, що утримуються, та зобов'язання, не сплачені станом на певний момент часу, обліковуються у бухгалтерському балансі. У результаті фінансових операцій виникають зміни між станом бухгалтерського балансу на початок та на кінець облікового періоду. Проте зміни між балансом на початок та на кінець облікового періоду також виникають у зв'язку з іншим рухом коштів, що не являє собою взаємодії між інституційними одиницями за взаємною згодою. Серед інших типів руху коштів, пов'язаних з фінансовими активами та зобов'язаннями, розрізняють переоцінку фінансових активів та зобов'язань та зміни в обсязі фінансових активів та зобов'язань, які не пов'язані з фінансовими операціями. Переоцінка відображається на рахунку переоцінки, а зміни в обсязі – в інших змінах обсягу рахунку активів.
- 5.17. Фінансовий рахунок є остаточним рахунком у послідовності рахунків, які відображають операції. Фінансовий рахунок не має балансуєвої статті, що переноситься на інший рахунок. Балансуєча стаття фінансового рахунку, чисте придбання фінансових активів мінус чиста сума зобов'язань являє собою чисту суму наданих кредитів (+) або чисту суму одержаних кредитів (–) (B.9F).
- 5.18. Балансуєча стаття фінансового рахунку за сутністю ідентична балансуєчій статті рахунку капіталу. На практиці, як правило, між ними наявна розбіжність, оскільки вони розраховуються на основі різних статистичних даних.

Оцінка

- 5.19. Фінансові операції відображаються за комерційною вартістю, тобто, за вартістю у національній валюті, за якою фінансовий актив та/або зобов'язання створюється, ліквідується, обмінюється або приймається від одної інституційної одиниці іншою, виходячи з комерційних міркувань.
- 5.20. Фінансові операції та паралельні фінансові або нефінансові операції, що пов'язані з ними, відображаються за тією самою вартістю.

Існує три варіанти:

- a) Фінансова операція спричиняє виникнення платежу в національній валюті: комерційна вартість дорівнює суми обміну;
- b) Фінансова операція є операцією у іноземній валюті, а паралельна операція не є операцією у національній валюті: Комерційна вартість дорівнює сумі у національній валюті за ринковим курсом, який діє на момент платежу; та
- c) Ані фінансова операція, ані відповідна паралельна операція не є операцією з готівкою або іншими засобами оплати: комерційна вартість є поточною ринковою вартістю відповідних фінансових активів та/або зобов'язань.

- 5.21. Комерційна вартість стосується певної фінансової операції та відповідної паралельної операції. В теорії комерційну вартість слід відрізнити від вартості, що визначається на основі ринкового котирування, справедливої ринкової вартості або будь-якої вартості, що має відображати загальний рівень вартості для класу подібних фінансових активів та/або зобов'язань. Проте у випадках, коли паралельна операція для фінансової операції являє собою, наприклад, переведення, та фінансова операція може проводитись не лише з чисто комерційних міркувань, комерційна вартість визначається з огляду на поточну ринкову вартість фінансових активів та/або відповідних зобов'язань.
- 5.22. Комерційна вартість не включає плату за обслуговування, збори, комісійні та подібні платежі за послуги, що надаються у ході здійснення операцій; такі платежі мають обліковуватись як плата за послуги. Податки на фінансові операції також не включаються та розглядаються як податки на послуги в межах податків на продукти. Коли фінансова операція передбачає новий випуск фінансових зобов'язань, комерційна вартість дорівнює сумі зобов'язань, не включаючи відсоткові платежі, виплачені авансом. Так само, при виконанні зобов'язання комерційна вартість як для кредитора, так і для дебітора, має відповідати сумі, на яку скорочується розмір зобов'язання.

Облік на чистій та валовій основі

Визначення

- 5.23. Облік фінансових операцій на чистій основі означає, що придбання фінансових активів відображається без урахування реалізації фінансових активів, а фінансові зобов'язання відображаються без урахування погашення зобов'язань.

Фінансові операції можуть обліковуватись на чистій основі для фінансових активів з різними характеристиками та різними дебіторами або кредиторами, за умови, що вони належать до однієї категорії або підкатегорії.

Визначення

- 5.24. Облік фінансових операцій на валовій основі означає, що придбання та реалізація фінансових активів, а також виникнення та погашення зобов'язань, відображається окремо.

Облік на валовій основі є загальним правилом у системі, зокрема, у випадках деталізованого аналізу фінансового ринку. При веденні обліку фінансових операцій на валовій основі чисті суми виданих та одержаних кредитів відображаються так, якби фінансові операції обліковувалися на чистій основі.

Консолідація

Визначення

- 5.25. Консолідація на фінансовому рахунку означає процес **кореспонденції** операцій у фінансових активах для певної групи інституційних одиниць з паралельними операціями у тій самій групі інституційних одиниць.

Консолідація може здійснюватися на рівні економіки в цілому, інституційних секторів та підсекторів. Фінансовий рахунок для решти країн світу консолідований за визначенням, оскільки обліковуються лише операції інституційних одиниць – нерезидентів з резидентами.

5.26. Для різних типів аналізу застосовуються різні рівні консолідації.

Наприклад, при консолідації фінансового рахунку економіки в цілому основна увага приділяється фінансовим операціям установ країни з інституційними одиницями – нерезидентами, оскільки для всіх фінансових операцій між інституційними одиницями – резидентами після консолідації проводиться взаємна компенсація. Консолідація для галузей надає можливість відстежити в цілому фінансові операції між галузями з чистим кредитуванням, з одного боку, та з чистим запозиченням, з іншого. Консолідація на рівні підгалузі для фінансових корпорацій може надати набагато детальнішу інформацію щодо посередництва та дозволити, зокрема, ідентифікувати операції валютно-фінансових установ з іншими фінансовими корпораціями, а також з іншими галузями економіки країни та інституційними одиницями – нерезидентами. Сектор урядових установ є ще одною сферою, де може бути доцільним використання консолідації на рівні підгалузі, оскільки при цьому зберігаються операції між різними рівнями урядових установ.

5.27. Як правило, облікові записи в системі не консоліднуються, оскільки консолідований фінансовий рахунок вимагає надання інформації про паралельне групування інституційних одиниць. Для цього вимагається надання даних фінансових операцій із зазначенням обох сторін операції (від кого кому). Так, наприклад, при складенні звіту щодо консолідованих зобов'язань органів державного управління необхідно розрізняти між собою органи державного урядування та інші інституційні одиниці серед утримувачів відповідних зобов'язань органів державного управління.

Взаємна компенсація

Визначення

5.28. Взаємна компенсація є консолідацією на рівні окремої інституційної одиниці, в ході якої відбувається **взаємозалік** облікових записів з обох сторін рахунку для одного елементу операції. Взаємної компенсації слід уникати, за винятком тих випадків, коли відсутні вхідні дані.

5.29. Існують різні ступені взаємної компенсації, оскільки операції із зобов'язаннями вираховуються від операцій з фінансовими активами для категорії, підкатегорії або субпозиції фінансового активу.

5.30. Коли певний підрозділ інституційної одиниці придбає облігації, випущені іншим підрозділом тієї самої інституційної одиниці, на фінансовому рахунку установи операція не обліковується як придбання фінансової вимоги одного підрозділу до іншого. Операція обліковується як погашення зобов'язань, а не як придбання консолідованих активів. Такі фінансові інструменти розглядаються як взаємно компенсовані. Взаємної компенсації необхідно уникати, якщо відповідно до встановлених законодавством вимог щодо відображення даних, необхідно утримувати фінансовий інструмент як на стороні активів, так і на стороні зобов'язань.

5.31. Взаємної компенсації іноді не можна уникнути у випадку операцій інституційної одиниці з похідними фінансовими інструментами, коли окремі дані операцій з активами та зобов'язаннями, як правило, недоступні.

Необхідна взаємна компенсація цих операцій, оскільки значення позиції у похідних фінансових інструментах може змінювати знак, тобто, змінюватись з активу на зобов'язання, оскільки значення інструменту, який лежить в основі договору про похідні фінансові інструменти, змінюється відносно ціни за договором.

Правила обліку для фінансових операцій

- 5.32. Чотирикратне введення облікових записів є практикою обліку, при застосуванні якої кожна операція за участю двох інституційних одиниць двічі фіксується кожною одиницею. Наприклад, коли підприємства обмінюються товарами за готівкові кошти, для кожної одиниці створюються облікові записи як на рахунку виробництва, так і на фінансовому рахунку. При обліку з використанням чотирикратних записів необхідно забезпечити симетричну звітність інституційних одиниць та цілісність рахунків.
- 5.33. Для фінансової операції завжди існує певна паралельна операція. Це може бути інша фінансова або нефінансова операція.
- 5.34. Коли обидві операції є фінансовими, вони змінюють портфель фінансових активів та зобов'язань, а також можуть змінити загальні суми як фінансових активів, так і фінансових зобов'язань інституційних одиниць, проте не змінюють суми чистого кредитування/кредит або суми чистої вартості.
- 5.35. Паралельною операцією для фінансової операції може бути нефінансова операція, наприклад, операція з продуктами, операція з похідними фінансовими інструментами або операція з нефінансовими невиробничими активами. Коли паралельна операція для фінансової операції є нефінансовою, зміниться значення чистого кредитування/запозичення для інституційних одиниць.

Фінансова операція, в якості паралельної операції якої виступає операція поточного переведення чи переведення капіталу

- 5.36. В якості паралельної операції для фінансової операції може виступати переведення. У такому випадку фінансова операція передбачає зміну власності фінансового активу або прийняття зобов'язання боржником («прийняття боргу») або одночасну ліквідацію фінансового активу та відповідного зобов'язання («анулювання боргу» або «прощення боргу»). Прийняття та анулювання заборгованості вважаються переведенням капіталу (D.9) та обліковуються на рахунку капіталу.
- 5.37. Якщо власник квазі-корпорації бере на себе зобов'язання або скасовує фінансові вимоги до квазі-корпорації, паралельна операція прийняття або анулювання боргу є операцією з акціонерним капіталом (F.51).

Виняток становлять випадки, коли метою операції є покриття сумарних збитків або надзвичайно великої суми збитку, або операція здійснюється з огляду на **постійні** збитки. У таких випадках операція класифікується як нефінансова – переведення капіталу або поточне переведення.

- 5.38. Якщо уряд анулює або приймає борг державної корпорації, що припиняє бути інституційною одиницею в системі, при цьому на рахунку капіталу або на фінансовому рахунку не обліковується жодних операцій. У такому випадку потік коштів фіксується в інших змінах в обсязі рахунку активів.

- 5.39. Якщо уряд анулює або приймає борг державної корпорації в рамках процесу приватизації, який має бути проведено в короткостроковій перспективі, то паралельна операція є операцією з акціонерним капіталом (F.51) в рамках загальної суми доходу від приватизації. Інакше кажучи, при анулюванні або прийнятті урядом боргу державної корпорації вважається, що уряд тимчасово збільшує свою частку участі у корпорації. Приватизація означає відмову від контролю за відповідною державною корпорацією шляхом передачі частки участі. Таке анулювання або прийняття боргу призводить до збільшення частки власних коштів у державній корпорації, навіть за відсутності випуску акціонерного капіталу.
- 5.40. Списання або зниження вартості проблемних боргів кредиторами та одностороння відмова від зобов'язань боржником («відмова від сплати боргу») не є операціями, оскільки не передбачають взаємодії між інституційними одиницями за взаємною згодою.
Списання або зниження вартості проблемної заборгованості кредиторами фіксується в інших змінах у обсязі рахунку активів.

Операція з майновим доходом як паралельна операція

- 5.41. В якості паралельної операції для певної фінансової операції може виступати операція з майновим доходом у формі відсотків, доходу корпорацій та доходу від інвестицій.
- 5.42. Відсотковий дохід (D.41) одержують кредитори та сплачують дебітори за певними типами фінансових вимог, які належать до категорій «монетарне золото» та «спеціальні права на одержання кредиту», «валюта та депозити» (AF.2), «боргові цінні папери» (AF.3), «кредити» (AF.4) та «інша дебіторська/кредиторська заборгованість» (AF.8).
- 5.43. Відсотки постійно, протягом певного періоду часу, нараховуються до сплати кредитору на непогашену основну суму кредиту.

Паралельною операцією для введення облікового запису відсотків (D.41) є фінансова операція, що створює фінансову вимогу кредитора до дебітора. Нарахування відсотків обліковується на фінансовому рахунку, з фінансовим інструментом, з яким вони пов'язані. Наслідком цієї фінансової операції є реінвестування відсотків. Фактична сплата відсотків фіксується не як відсоткова операція (D.41), а як операція з валютою та вкладками (F.2), яким відповідає еквівалентна сума погашення відповідного активу, що зменшує суму фінансової вимоги кредитора до дебітора.

- 5.44. Коли нараховані відсотки не погашаються при настанні терміну оплати, виникає відсоткова заборгованість. Коли фіксується саме сума нарахованих відсотків, відсоткова заборгованість не змінює загальної суми фінансових активів або зобов'язань.
- 5.45. Дохід корпорацій включає дивіденди (D.421), виведення доходу з квазі-корпорацій (D.422), реінвестування доходу від прямих іноземних інвестицій (D.43) та нерозподілений прибуток вітчизняних підприємств.
Наслідком паралельної фінансової операції у випадку реінвестованого прибутку є те, що майновий дохід реінвестується у підприємство з прямими інвестиціями.
- 5.46. Дивіденди обліковуються як дохід від інвестицій тоді, коли розпочинається пропонування акцій до продажу без права виплати дивідендів.
Це також поширюється на виведення доходу з квазі-корпорацій. У випадку

надзвичайно великих сум дивідендів, або коли при виведенні коштів сума доходу, доступна для розподілу серед власників корпорації, є нетиповою з огляду на досвід останніх періодів, створюється інший обліковий запис. Такий надлишковий розподіл коштів обліковується як виведення капіталу на фінансовому рахунку, а не як дохід від інвестицій.

- 5.47. Майновий дохід до одержання інвестиційними фондами, за відрахуванням частки управлінських витрат, призначеної для акціонерів, навіть нерозподілений, обліковується як майновий дохід з паралельним записом на фінансовому рахунку під відповідними частками інвестиційного фонду або одиницями.
Як наслідок цього, дохід, який призначено для акціонерів, проте не розподілено, вважається реінвестицією у фонд.
- 5.48. Інвестиційний дохід належить утримувачам страхового полісу (D.44), особам, що мають право на одержання пенсії та власникам часток в інвестиційному фонді. Незалежно від суми, що фактично розподіляється страховою корпорацією, пенсійним або інвестиційним фондом, повна сума одержаного страховою корпорацією або фондом інвестиційного доходу обліковується як розподілена серед утримувачів полісів або акцій. Сума, яку фактично не розподілено, відображається на фінансовому рахунку як реінвестиція.

Час введення облікового запису

- 5.49. Фінансові операції та відповідні паралельні операції фіксуються одночасно.
- 5.50. Коли паралельною операцією для фінансової операції є нефінансова операція, обидві операції відображаються на момент здійснення нефінансової операції. Наприклад, коли внаслідок продажу товарів або послуг надається товарний кредит, фінансова операція має відображатися при внесенні записів на відповідному нефінансовому рахунку, при передачі власності на товари або при наданні послуги.
- 5.51. Коли паралельною операцією для фінансової операції є фінансова операція, існує три можливих варіанти:
- а) Обидві фінансові операції є операціями з готівковими коштами або іншими засобами оплати: вони вводяться у момент здійснення першого платежу;
 - б) Лише одна з двох фінансових операцій є операцією з готівковими коштами або іншими засобами оплати: вони вводяться в момент здійснення платежу; та
 - с) Жодна з двох фінансових операцій не є операцією з готівковими коштами або іншими засобами оплати: обидві операції відображаються на момент здійснення першої фінансової операції.

Фінансовий рахунок за принципом відображення обох сторін операції («від кого кому»)

- 5.52. Фінансовий рахунок за принципом «від кого кому» («from-whom-to-whom») або фінансовий рахунок за дебітором/кредитором є розширенням неконсолідованого фінансового рахунку.

Це тримірне відображення даних фінансової статистики, де показано обидві сторони операції, а також характер фінансового інструменту, що використовується під час операції.

При цьому надається інформація про стосунки дебітора та кредитора, яка відповідає фінансовому балансу за принципом відображення обох сторін («від кого кому»).

Інформація не надається інституційним одиницям, що виступали покупцями або продавцями фінансових активів. Це також поширюється на відповідні операції з зобов'язаннями. Інша назва фінансового рахунку за принципом відображення обох сторін («від кого кому») – матриця руху грошових коштів.

- 5.53. З огляду на принцип чотирикратного введення облікових записів, фінансовий рахунок за принципом відображення обох сторін («від кого кому») має три виміри: категорія фінансового інструменту, сектор дебітора та сектор кредитора.

Фінансовий рахунок за принципом відображення обох сторін («від кого кому») вимагає наявності тримірних таблиць, що надають деталізацію за фінансовим інструментом, дебітором та кредитором. У таких таблицях відображаються фінансові операції з перехресною класифікацією з огляду на сектор дебітора та кредитора, як показано в Таблиці 5.1.

- 5.54. У таблиці для категорії фінансового інструменту «боргові цінні папери» показано, що в результаті здійснення операцій у відповідний обліковий період боргові цінні папери, за вирахуванням реалізації, які було придбано домашніми господарствами та неприбутковими установами, що обслуговують домашні господарства (275), представляють вимоги щодо нефінансових корпорацій (65), фінансових корпорацій (43), урядових установ (124) та установ решти країн світу (43).

У таблиці показано, що в результаті проведення операцій у відповідний обліковий період нефінансові корпорації несли 147 зобов'язань у формі боргових цінних паперів, за вирахуванням погашень: кількість їх зобов'язань у цій формі перед іншими нефінансовими корпораціями збільшилася на 30, кількість зобов'язань перед фінансовими корпораціями – на 23, перед урядовими установами – на 5, перед домашніми господарствами та неприбутковими установами, що обслуговують домашні господарства – на 65 та перед рештою країн світу – 24. Домашніми господарствами та неприбутковими установами, що обслуговують домашні господарства, не було випущено жодних боргових цінних паперів. Оскільки інші країни світу представлено на консолідованій основі, операції між інституційними одиницями – нерезидентами не відображаються. Такі таблиці можна скласти для всіх категорій фінансових інструментів.

Таблиця 5.1: Фінансовий рахунок за принципом відображення обох сторін («від кого кому») для боргових цінних паперів

Галузь кредитора \ Галузь дебітора		Чисті зобов'язання за борговими цінними паперами						
		Нефінансові корпорації	Фінансові корпорації	Урядові органи	Домогосподарства та НУОДГ	Національна економіка	Інші країни світу	Загалом
Чисте придбання цінних паперів установами галузей:	Нефінансовими корпораціями	30	11	67		108	34	143
	Фінансовими корпораціями	23	22	25		70	12	82
	Урядовими органами	5	2	6		12	19	32
	Домогосподарствами та НУОДГ	65	43	124		232	43	275
	Національною економікою	124	78	222		423	108	531
	Іншими країнами світу	24	28	54		106		106
	Загалом	147	106	276		529	108	637

5.55. Фінансовий рахунок за принципом відображення обох сторін («від кого кому») дозволяє проаналізувати суб'єкт та об'єкт фінансування, суми фінансування та відповідні фінансові активи. Він надає відповіді на такі запитання:

- До яких відповідних галузей належать чисті придбання фінансових активів або якою є сума чистих зобов'язань, що несе інституційний сектор?
- У яких корпораціях бере участь сектор урядових установ?
- На які суми (за вирахуванням реалізації) у відповідних вітчизняних галузях та галузях решти країн світу придбаються боргові цінні папери, випущені (за вирахуванням погашень) вітчизняними урядовими органами, фінансовими або нефінансовими корпораціями, та відповідними установами решти країн світу?

ДЕТАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА КАТЕГОРІЯМИ

Нижченаведені визначення та характеристики стосуються фінансових інструментів. При обліку операції використовується код F. При записі рівня акцій в основі опціону або вартості активу чи зобов'язання використовується код AF.

Монетарне золото та спеціальні права запозичення (F.1)

5.56. Категорія монетарного золота та спеціальних прав запозичення (SDR) складається (F.1) з двох підкатегорій:

- Монетарного золота (F.11); і
- Спеціальних прав запозичення (SDR) (F.12).

Монетарне золото (F.11)

Визначення

5.57. Монетарне золото – це золото, право на володіння яким знаходиться в органів кредитно-грошового регулювання та яке утримується як резервні активи.

Воно включає золоті злитки та знеособлені «золоті» рахунки, відкриті на нерезидентів, які дають право вимагати надання золота.

5.58. Органи кредитно-грошового регулювання включають центральний банк та органи центрального управління, що здійснюють операції, зазвичай приписані центральному банку. Такі операції включають випуск грошових коштів, підтримку та управління резервними активами та роботу валютних стабілізаційних фондів.

5.59. Підлягання дійсному контролю органів кредитно-грошового регулювання означає,

що:

- a) Резиденти можуть здійснювати операції за цими вимогами з нерезидентами лише на умовах, визначених органами кредитно-грошового регулювання або за їхньою вираженою ухвалою;
- b) Органи кредитно-грошового регулювання мають доступ до цих вимог щодо нерезидентів стосовно задоволення потреб фінансування платіжного балансу та інших відповідних цілей; та
- c) Існує попередній закон або інша юридично обов'язкова угода на підтвердження цієї посередницької ролі резидента.

5.60. Усе монетарне золото включене до резервних активів або утримується міжнародними фінансовими організаціями. Його компонентами є:

- a) Золоті злитки (включаючи монетарне золото, що утримується на знеособлених «золотих» рахунках);
та
- b) знеособлені «золоті» рахунки, відкриті на нерезидентів.

5.61. Злиткове золото, що є частиною монетарного золота, є єдиним фінансовим активом, для якого не існує паралельного зобов'язання. Воно набирає форми монет, злитків або брусків з чистотою принаймні 995 часток на 1000. Злиткове золото, що не утримується у вигляді резервного активу, являє собою нефінансовий актив та включається до немонетарного золота.

5.62. Цільові «золоті» рахунки забезпечують володіння певною часткою золота.

Власність на золото залишається в особи, яка передає його на безпечне зберігання. Ці рахунки зазвичай передбачають придбання, зберігання та продаж коштів. Утримуючись як резервні активи, цільові «золоті» рахунки класифікуються як монетарне золото, а не фінансові активи. Не утримуючись як резервні активи, знеособлені «золоті» рахунки представляють володіння товаром, зокрема, немонетарним золотом.

5.63. На противагу цільовим «золотим» рахункам, нецільові «золоті» рахунки представляють вимогу до оператора рахунків щодо надання золота. Утримуючись як резервні активи, знеособлені «золоті» рахунки класифікуються як монетарне золото, а не фінансові активи. Знеособлені «золоті» рахунки, що не утримуються як

резервні активи, класифікуються як вклади.

- 5.64. Операції з монетарним золотом, як правило, складаються з операцій купівлі-продажу монетарного золота, що здійснюються між органами кредитно-грошового регулювання або певними міжнародними фінансовими організаціями. Не може бути операцій з монетарним золотом за участі інших інституційних одиниць, крім вищезазначених. Придбання монетарного золота обліковуються на фінансових рахунках органів кредитно-грошового регулювання як зростання розміру фінансових активів, а продаж відображається як зниження розміру фінансових активів. У решті країн світу відповідні статті фіксуються відповідно як зниження розміру фінансових активів або його підвищення.
- 5.65. Якщо органи кредитно-грошового регулювання додають немонетарне золото до своїх фондів монетарного золота (наприклад, купляючи золото на ринку) або вивільняють монетарне золото зі своїх фондів на немонетарні цілі (наприклад, через його продаж на ринку), вважається, що вони відповідно випустили або вилучили з обороту золото. Монетизація або демонетизація золота не утворює статей у бухгалтерській звітності, але додає статей в інших змінах обсягу активного рахунку як зміна в класифікації активів та зобов'язань, тобто перекласифікація золота з цінності (AN.13) у монетарне золото. (AF.11) (Параграф 6.22-6.24). Демонетизація золота – це перекласифікація монетарного золота в цінність.
- 5.66. Вклади, кредити та цінні папери, номіновані в золоті, вважаються відмінними від монетарного золота фінансовими активами та класифікуються поряд з подібними фінансовими активами в іноземній валюті у відповідній категорії. Обміни золотими активами є формами договорів про викуп цінних паперів (РЕПО) за участі монетарного або немонетарного золота. Ними передбачається обмін золота на вклад з домовленістю, що операція буде здійснена на зворотній основі на погоджену майбутню дату за погодженою ціною золота. Згідно із загальною практикою обліку зворотних операцій, набувач золота не записуватиме золото на свій баланс, а надавач золота не зніматиме його зі свого балансу. Купівля-продаж золота фіксується як забезпечений кредит обома сторонами, де забезпеченням є золото.
- Операції з купівлі-продажу здійснюються між золотом органів кредитно-грошового регулювання або між органами кредитно-грошового регулювання та іншими сторонами, а купівля-продаж немонетарного золота – подібні операції без участі органів кредитно-грошового регулювання.
- 5.67. Золоті кредити полягають у наданні золота на певний період часу. Стосовно інших зворотних операцій, передається юридичне право власності на золото, але ризики та прибутки від зміни ціни на золото залишаються у кредитодавця. Позичальники золота часто використовують ці операції для покриття своїх продажів третім особам на період дефіциту золота. За користування золотом початковому власнику сплачується комісія, що визначається вартістю базового активу та тривалістю зворотної операції.
- 5.68. Монетарне золото є фінансовим активом; комісії за золоті кредити є відповідно платежами за передання фінансового активу у розпорядження іншій інституційній одиниці. Комісія, пов'язана з кредитами монетарного золота, розглядається як відсоток. Це також вважається домовленістю щодо спрощення процедур стосовно комісії, яка сплачується на кредити немонетарного золота.

Визначення

5.69. SDR – це міжнародні резервні активи, що створюються Міжнародним валютним фондом (МВФ) та розміщуються серед його членів для підтримки існуючих резервних активів.

- 5.70. Департамент SDR МВФ управляє резервними активами, розміщаючи SDR серед країн-членів МВФ та певних міжнародних агентств, що разом йменуються учасниками.
- 5.71. Створення SDR через їх розміщення та погашення боргу через їх анулювання є операціями. Розміщення обліковуються на фінансових рахунках органів кредитно-грошового регулювання окремого учасника сумарно та як перебрання зобов'язань для решти світу.
- 5.72. SDR утримуються виключно офіційними власниками, якими є центральні банки та деякі міжнародні агенції, та можуть передаватися серед учасників та інших офіційних власників. Право на утримання SDR передбачає гарантоване та безумовне право кожного утримувача на отримання резервних активів, особливо в іноземній валюті, від інших членів МВФ.
- 5.73. SDR є активами з паралельними зобов'язаннями, але активи представляють колективні вимоги до учасників, а не до МВФ. Учасник може продати деякі або всі свої частки іншому учасникові та отримати інший резервний актив, зокрема, іноземну валюту, взамін.

Грошові кошти та депозити

(F.2)

Визначення

- 5.74. Грошові кошти та депозити являють собою обігові грошові кошти та вклади як національній, так і в іноземних валютах.
- 5.75. Існують три підкатегорії фінансових операцій:
- а) З грошовими коштами (F.21);
 - б) Перевідними депозитами (F.22); та
 - с) Іншими депозитами (F.29).

Грошові кошти (F.21)

Визначення

- 5.76. Грошовими коштами є банкноти та монети фіксованої номінальної вартості, які випускаються або авторизуються органами кредитно-грошового регулювання.
- 5.77. Грошові кошти включають:
- а) Банкноти та монети, випущені органами кредитно-грошового

регулювання-резидентами як обігова національна валюта, та

- б) Банкноти та монети, які випущені органами кредитно-грошового регулювання-нерезидентами та утримуються резидентами.

5.78. Засоби обігу не включають:

- а) Банкноти та монети, що не знаходяться в обігу, наприклад, запаси банкнот або надзвичайні запаси банкнот центральних банків; та
- б) Пам'ятні монети, що, як правило, не використовуються для здійснення платежів та класифікуються як цінності.

Приклад 5.2: Засоби обігу, що випускаються Євросистемою

В.5.2.1 Євробанкноти та монети, що випускаються Євросистемою, є внутрішньою валютою країн-членів ЄС у єврозоні. Хоча вони вважаються внутрішньою валютою, євровалюта у власності резидентів кожної країни-члена ЄС являє собою зобов'язання національного центрального банку-резидента тільки у розмірі його номінальної частки в загальному обсязі випуску на основі частки в капіталі ЄЦБ. Як наслідок, в єврозоні, з національної точки зору, частиною власності резидентів у внутрішній валюті може бути фінансова вимога нерезидентів.

В.5.2.2. Засоби обігу, що випускаються Євросистемою, охоплюють банкноти та монети. Банкноти випускаються Євросистемою, монети випускаються центральними урядами в єврозоні, хоча за домовленістю вони розглядаються як зобов'язання національних центральних банків, що, на противагу, утримують номінальну вимогу до центрального уряду. Євробанкноти та монети можуть утримуватися резидентами або нерезидентами єврозони.

Депозити (F.22 та (F.29)

Визначення

5.79. Депозитами є стандартизовані угоди без права передачі з широкою громадськістю, які пропонуються корпорацією, що приймає депозити, та, в деяких випадках, центральним урядом в якості дебіторів. Депозитами допускається розміщення та пізніше вилучення кредитором суми грошей, що може змінюватися. Депозити зазвичай передбачають гарантію від дебітора на повернення основної суми коштів інвесторові.

Перевідні депозити (F.22)

Визначення

5.80. Перевідні депозити - це депозити, які можуть за вимогою бути обмінені на засоби обігу за номінальною вартістю, які можна використовувати безпосередньо для здійснення платежу чеком, векселем, платіжним дорученням

у системі жирорахунків, прямим дебетуванням/кредитуванням або іншим платіжним інструментом без санкцій та обмежень.

- 5.81. Перевідні депозити передусім представляють зобов'язання корпорацій-резидентів, що приймають депозити, у деяких випадках зобов'язання центрального уряду та інституційних одиниць-нерезидентів.

Перевідні депозити включають:

- a) Міжбанківські позиції між монетарними фінансовими установами;
- b) Депозити, що утримуються в центральному банку корпораціями, що приймають депозити, у перевищення розміру резерві, які вони зобов'язані утримувати і які вони можуть використовувати без повідомлення або обмеження;
- c) Депозити, які інші валютно-фінансові установи набувають перед центральним банком у формі нецільових золотих рахунків, які містять немонетарне золото, а також відповідні депозити у формі рахунків дорогоцінних металів;
- d) Депозити в іноземній валюті за угодами про своп; та
- e) Сальдо резервів з МВФ, що формує «резервний транш», тобто SDR або кошти в іноземній валюті, які країна-член ЄС може набути від МВФ у короткий термін, та інші вимоги до МВФ, які є в розпорядженні країни-члена, в тому числі звітування про надання країною кредити МВФ за Загальними угодами про кредити (GAB) та Новими угодами про кредити (NAB).

5.82. Рахунки перевідних депозитів можуть передбачати інструменти овердрафту.

Якщо по рахунку перевищений кредитний ліміт, обнуління коштів є зняттям, а сума овердрафту є сумою наданого кредиту.

5.83. All

5.83. Усі сектори резидентів та решта країн світу можуть утримувати перевідні депозити.

5.84. Перевідні депозити можуть розрізнятися за видом валюти на перевідні депозити, номіновані у внутрішній валюті, та на перевідні депозити, номіновані в іноземній валюті.

Інші депозити (F.29)

Визначення

5.85. Іншими депозитами є депозити, що не належать до перевідних депозитів. Інші депозити не можуть використовуватися для здійснення платежів, крім тих, термін погашення яких настав, або після закінчення погодженого періоду повідомлення. Ці депозити не можна обміняти на грошові кошти або на перевідні депозити без істотних обмежень або сплати штрафу.

5.86. До переліку інших депозитів належать:

- a) Строкові депозити, які не потрапляють у негайне розпорядження власника і мають погоджений між сторонами термін повернення. Їх отримання можливе через деякий фіксований термін або після повідомлення про їх зняття. Сюди також входять депозити в центральному банку, що належать корпораціям, які приймають депозити, в якості обов'язкових резервів, якими вкладники не можуть користуватися без повідомлення або обмеження;

- b) Ощадні депозити, ощадні книжки, необоротні ощадні сертифікати або необоротні депозитні сертифікати;
 - c) Депозити, що виникли внаслідок програми накопичень або договорів про депонування. Ці депозити часто передбачають наявність зобов'язання з боку власника стосовно здійснення регулярних платежів протягом певного періоду, а сплачені кошти і нараховані відсотки стають доступними лише після закінчення фіксованого періоду часу. Інколи ці депозити поєднуються з випуском наприкінці періоду заощадження кредит, пропорційних до накопичених заощаджень з метою придбання або будівництва житла.
 - d) Факт випуску депозитів ощадно-кредитними асоціаціями, будівельними громадами, кредитними спілками тощо іноді називається акціями, що підлягають погашенню за вимогою або з короткочасним повідомленням, але які не є перевідними;
 - e) Надбавки, що підлягають сплаті та стосуються похідних фінансових інструментів, що є зобов'язаннями валютно-фінансових установ;
 - f) Короткострокові угоди про перекупівлю (repos), що є зобов'язаннями валютно-фінансових установ; та
 - g) Зобов'язання перед МВФ, що є компонентами міжнародних резервів та не підтверджені кредитами; вони полягають у користуванні кредитом на Рахунку загальних ресурсів МВФ; ця стаття вимірює розмір грошових коштів члена Фонду, що повинен бути викуплений цим членом.
- 5.87. Підкатегорія AF.29 не включає оборотні депозитні або ощадні сертифікати. Вони класифікуються в категорії боргових цінних паперів (AF.3).
- 5.88. Інші депозити можна розділити за валютою на інші депозити, номіновані у внутрішній валюті, та інші депозити, номіновані в іноземних валютах.

Боргові цінні папери (F.3)

Визначення

5.89. Боргові цінні папери є оборотними фінансовими інструментами, які слугують в якості доказу боргу.

Основні характеристики боргових цінних паперів

5.90. Боргові цінні папери мають такі характеристики:

- a) Дата випуску, на яку було випущено борговий цінний папір;
- b) Ціна випуску, за якою інвестори купують боргові цінні папери при їх першому випуску;
- c) Дата відшкодування або дата терміну платежу, на яку очікується остаточна договірна виплата основної суми;
- d) Ціна погашення або номінальна вартість, яка є сумою, що має бути сплачена емітентом на користь утримувача при настанні терміну платежу;

е) Початковий термін погашення, який є періодом від дати випуску до остаточної договірної виплати;

ф) Термін платежу, що залишився, який є періодом від базисної дати до остаточної договірної виплати;

г) Купонна відсоткова ставка, яку емітент виплачує утримувачам боргових цінних паперів; купон може бути фіксованим протягом періоду існування боргових цінних паперів або коливатися в залежності від інфляції, відсоткових ставок, або вартості активів. Векселі та боргові цінні папери з нульовим купоном не пропонують жодних купонних ставок;

h) Купонні дати, на які емітент виплачує купон утримувачам цінних паперів; і

і) Ціна випуску, ціна погашення та купонна ставка можуть бути номіновані (або сплачені) в національній або в іноземній валюті.

j) Кредитні рейтинги боргових цінних паперів, які оцінюють кредитоспроможність окремих випусків боргових цінних паперів. Категорії рейтингів присвоюються визнаними агенціями.

Що стосується категорії с) вище, дата терміну платежу може співпадати з перетворенням боргового цінного паперу в акцію. У зв'язку з цим, конвертованість означає, що утримувач може обміняти борговий цінний папір на звичайну акцію емітента. Взаємозамінність означає, що власник може обміняти борговий цінний папір на акції корпорації, іншої ніж емітент. Безстрокові цінні папери, які не мають визначеної дати платежу, класифікуються як боргові цінні папери.

5.91. Боргові цінні папери включають фінансові активи та зобов'язання, які можуть бути описані згідно з різними класифікаціями – за терміном погашення, сектором та підсектором володіння і випуску, типом валюти та видом відсоткової ставки.

Класифікація за початковим терміном погашення та типом валюти

5.92. Операції з борговими цінними паперами розділяються за початковим терміном погашення на дві підкатегорії:

а) Короткострокові боргові цінні папери (F.31); та

б) Довгострокові боргові цінні папери (F.32).

5.93. Боргові цінні папери можуть бути номіновані в національній чи в іноземній валюті. Подальша розбивка боргових цінних паперів, номінованих в різних іноземних валютах, може бути прийнятною і коливатись в залежності від відносної важливості окремих іноземних валют для економіки.

5.94. Боргові цінні папери, як з основною сумою, так і з купоном, прив'язаним до іноземної валюти, класифікуються як такі, що номіновані в цій іноземній валюті.

Класифікація за видом відсоткової ставки

5.95. Боргові цінні папери можуть класифікуватись за видом відсоткової ставки. Розрізняють три групи боргових цінних паперів:

- а) боргові цінні папери з фіксованою відсотковою ставкою;
- б) боргові цінні папери зі змінною відсотковою ставкою; та
- с) боргові цінні папери зі змішаною відсотковою ставкою.

Боргові цінні папери з постійною відсотковою ставкою

5.96. Боргові цінні папери з фіксованою відсотковою ставкою включають:

- а) Звичайні боргові цінні папери, які випускаються та погашаються за номінальною вартістю;
- б) Боргові цінні папери, які випускаються за вартістю, нижчою або вищою їхньої номінальної вартості. Прикладами є казначейські векселі, комерційні папери, прості векселі, акцептовані векселі, індосаменти та депозитні сертифікати;
- с) Облігації зі значним дисконтом, які мають невеликі відсоткові платежі та випускаються зі значною знижкою в порівнянні з номінальною вартістю;
- д) Облігації з нульовим купоном, які є борговими цінними паперами з одноразовою виплатою без купонних платежів. Облігація продається за вартістю нижчою, ніж номінальна, а основна сума виплачується під час настання терміну погашення або іноді погашається траншами. Облігації з нульовим купоном можуть бути створені з боргових цінних паперів з постійною відсотковою ставкою шляхом «зняття» купонів, тобто, відокремлення купонів від остаточного основного платежу цінного паперу та окремого їх продажу;
- е) Окремий продаж зареєстрованих відсоткових та основних цінних паперів (STRIPS), або відокремлених боргових цінних паперів, що є цінними паперами, в яких відсоток та транші основного платежу були відділені, або «зняті», можуть продаватись окремо;
- ф) Безстрокові боргові цінні папери, та такі, що підлягають достроковому викупу, і боргові цінні папери із застереженням щодо викупного фонду;
- г) Конвертовані облігації, які можуть, на вибір власника, конвертуватись в акціонерний капітал емітента, і таким чином, класифікуватися як акції; та
- h) Облігації, які погашаються шляхом обміну на певну кількість акцій компанії-емітента, з варіантом обміну цінного паперу на акцію в корпорації, іншої, ніж емітента, як правило, дочірньої компанії або компанії, в якій емітент володіє пакетом акцій, на певну майбутню дату та за узгоджених умов.

5.97. Боргові цінні папери з фіксованою відсотковою ставкою включають інші боргові цінні папери, як наприклад, акції, гарантійні облігації,

субординовані облігації, привілейовані акції, які не дають права брати участь в прибутку компанії, але передбачають фіксований дохід, а також здвоєні механізми.

Боргові цінні папери зі змінною відсотковою ставкою

- 5.98. Боргові цінні папери зі змінною відсотковою ставкою передбачають відсоткові платежі та/або платежі основної суми, пов'язані з:
- a) Загальним індексом цін на товари та послуги (наприклад, індекс споживчих цін);
 - b) Відсотковою ставкою; або
 - c) Ціною активів.
- 5.99. Боргові цінні папери зі змінною відсотковою ставкою, зазвичай, класифікуються як довгострокові боргові цінні папери, якщо вони не мають початкової дати погашення, що складає один рік або менше.
- 5.100. Боргові цінні папери, пов'язані з інфляцією та ціною активів, включають боргові цінні папери, які випущені як інфляційні облігації та облігації, пов'язані з товарами. Вартість купонів та/або погашення облігацій, що пов'язані з товарами, пов'язані з ціною товарів. Боргові цінні папери, відсотки на які пов'язані з кредитним рейтингом іншого позичальника, класифікуються як боргові цінні папери, що пов'язані з індексом, оскільки кредитні рейтинги не змінюються постійно з урахуванням ринкових умов.
- 5.101. Для боргових цінних паперів, що пов'язані з відсотками, договірні номінальні відсотки та/або вартість погашення є змінними стосовно національної валюти. На дату випуску, емітент не може знати вартості відсоткових платежів та платежів основної суми.

Боргові цінні папери зі змішаною відсотковою ставкою

- 5.102. Боргові цінні папери зі змішаною відсотковою ставкою мають як фіксовану, так і змінну купонну ставку впродовж терміну їх дії і класифікуються як боргові цінні папери зі змінною відсотковою ставкою. Вони включають боргові цінні папери, які мають:
- a) Фіксований та змінний купон в один і той самий час;
 - b) Фіксований або змінний купон до контрольної точки і потім змінний або фіксований купон від контрольної точки до дати погашення; або
 - c) Купонні платежі, які попередньо фіксовані впродовж терміну дії боргових цінних паперів, але не є постійними з плином часу. Вони мають назву ступеневих боргових цінних паперів.

Приватні розміщення

- 5.103. Боргові цінні папери включають також приватні розміщення. Приватні

розміщення включають емітента, який продає боргові цінні папери безпосередньо до невеликої групи інвесторів. Кредитоспроможність емітентів таких боргових цінних паперів, як правило, не оцінюється кредитними рейтинговими агенціями і цінні папери, зазвичай, не перепродаються і не переоцінюються, оскільки вторинний ринок є не дуже розвиненим. Проте, більшість приватних розміщень відповідають критерію оборотності і класифікуються як боргові цінні папери.

Сек'юритизація

Визначення

- 5.104. Сек'юритизація є випуском боргових цінних паперів, для яких купонні платежі або платежі основної суми підтримані визначеними активами або майбутніми доходами. Низка активів майбутніх надходжень може бути сек'юритизована, включаючи, серед іншого, іпотечні та комерційні кредити; споживчі кредити; корпоративні кредити, урядові кредити; договори страхування; кредитні деривативи; а також майбутні надходження.
- 5.105. Сек'юритизація активів або майбутніх доходів була важливою фінансовою інновацією, яка привела до створення та широкого використання нових фінансових корпорацій з метою сприяння створенню, продажу та випуску боргових цінних паперів. На сек'юритизацію впливали різні чинники. Для корпорацій вони являли собою: фінансування дешевше, ніж те, яке існує в банківських установах; пом'якшення вимог до регулятивного капіталу; передача різних видів ризику, наприклад, кредитний ризик або страховий ризик, а також диверсифікація джерел фінансування.
- 5.106. Схеми сек'юритизації є змінними в межах ринках боргових цінних паперів та між ними. Такі схеми можуть бути згруповані в три великі типи:
- a) Попередній власник активів надав в якості забезпечення нові боргові цінні папери, жодна фінансова корпорація не була задіяна до сек'юритизації активів, і не відбулося жодної передачі активів;
 - b) Фінансова корпорація задіяна до сек'юритизації активів і передачі активів, надаючи забезпечення від попереднього утримувача, операція відома під назвою «справжнього продажу» (true-sale); і
 - c) Схеми сек'юритизації, які передбачають залучення фінансової корпорації тільки до сек'юритизації активів та передачі кредитного ризику з використанням свопів на відмову від кредитних зобов'язань (CDS) – попередній власник зберігає активи, але передає кредитний ризик. Це має назву синтетичної сек'юритизації.
- 5.107. Посилаючись на схему сек'юритизації (b), корпорація сек'юритизації створена для володіння сек'юритизованими активами або іншими активами, які були вилучені з балансу початкового власника, та випускає боргові цінні папери, забезпечені такими активами.
- 5.108. Важливо визначити, чи фінансова корпорація, яка задіяна до

сек'юритизації активів, активно управляє своїм портфелем шляхом випуску боргових цінних паперів і несенням ризику, чи вона просто діє як траст, який пасивно управляє активами або володіє борговими цінними паперами. Якщо фінансова корпорація є законним власником портфелю активів, випускає боргові цінні папери, які мають цінність для портфелю, має повний набір рахунків і зазнає ринкового та кредитного ризиків, в такому разі вона діє як фінансовий посередник, що класифікується іншими фінансовими посередниками. Фінансові корпорації, задіяні до сек'юритизації активів, мають також назву корпорацій фінансових засобів (FVC), і вони, зазвичай, не зазнають ринкового або кредитного ризику, оскільки будь-яка зміна у вартості активів, якими вони володіють, зважаючи на ризики, компенсується на однозначній основі шляхом зменшення основної суми та/або відсотків, які мають бути сплачені власникам цінних паперів, що забезпечені активами (ABS). Кредитні рейтингові агенції також наполягають на тому, щоб корпорації сек'юритизації були повністю убезпечені від банкрутства. Фінансові корпорації, задіяні до сек'юритизації активів, розрізняються з-поміж суб'єктів господарської діяльності, які створені виключно для володіння конкретними портфелями активів та пасивів. Такі суб'єкти господарської діяльності об'єднуються зі своїми материнськими корпораціями, якщо резидент в тій самій країні є материнською компанією. Проте як суб'єкти господарської діяльності, що є нерезидентами, вони розглядаються як окремі інституційні одиниці і класифікуються як кептивні фінансові установи.

5.109. У рамках схеми сек'юритизації (с), попередній утримувач активів або захисний покупець, за допомогою свопів на відмову від кредитних зобов'язань (CDS), передає кредитний ризик, який стосується групи диверсифікованих контрольних активів, на користь корпорації сек'юритизації, але сам утримує активи. Надходження від випуску боргових цінних паперів розташовуються на депозиті або в іншому надійному механізмі, наприклад, облігації AAA, а відсотки, які нараховані на депозиті, разом з винагородою від CDS, фінансують відсотки на випущені боргові цінні папери. В разі виникнення дефолту, основна сума, якою володіють власники ABS, зменшується – за допомогою «молодших» траншів, які отримують перший «поштовх» тощо. Купонні платежі та платежі основної суми можуть бути також переорієнтовані на користь попереднього власника забезпечення з боку інвесторів в боргові цінні папери для покриття втрат в разі дефолту.

Кредити (F.4)

Визначення

5.110. Кредити створюються, коли кредитори позичають кошти дебіторам.

Основні характеристики кредитів

5.111. Кредити характеризуються такими рисами:

- а) Умови, які регулюють кредит, є або фіксованими фінансовою корпорацією, яка надає кредит, або узгоджені кредитором та позичальником безпосередньо або через брокера;

б) Ініціатива щодо надання кредиту, як правило, надходить від позичальника; і

с) Кредит є безумовним боргом кредитору, який має бути погашений на дату виплати і який пов'язаний з відсотками.

5.112. Кредити можуть бути фінансовими активами або зобов'язаннями усіх секторів країни-резидента і решти країн світу. Кредитні установи, зазвичай, фіксують короткострокові зобов'язання як депозити, а не як кредити.

Класифікація кредитів за датою погашення, валютою та метою кредитування

5.113. Операції в кредитах можуть класифікуватись як два типи за датою погашення:

- а) Короткострокові кредити з короткостроковою датою погашення, включаючи кредити, які мають повертатись на вимогу (F.41); та
- б) Довгострокові кредити з довгостроковою датою погашення (F.42).

5.114. Аналітично може бути корисним розбивати кредити на підкатегорії таким чином:

- а) кредити, які номіновано в національній валюті;
- б) кредити, які номіновано в іноземних валютах.

Для домогосподарств корисною класифікацією є така:

- а) споживчі кредити;
- б) кредити на придбання будинку; та
- с) інші кредити.

Відмінність між операціями в кредитах та операціями в депозитах

5.115. Відмінність між операціями в кредитах (F.4) та операціями в депозитах (F.22) полягає в тому, що боржник пропонує стандартизований контракт, який не підлягає передачі, у випадку кредиту, але не у випадку депозиту.

5.116. Короткострокові кредити, які надаються кредитним установам, класифікуються як депозити, які можуть бути передані, або інші депозити, а також короткострокові кредити, які приймаються інституційними одиницями, іншими, ніж кредитні установи, і вони класифікуються, як короткострокові кредити.

5.117. Розміщення коштів між кредитними установами завжди реєструється як депозити.

Відмінність між операціями в кредитах та операціями в боргових цінних паперах

5.118. Відмінність між операціями в кредитах (F.4) та операціями в боргових цінних паперах (F.3) полягає в тому, що кредити є фінансовими інструментами, які не підлягають передачі, в той час, як боргові цінні

папери є фінансовими інструментами, які можна переуступити.

- 5.119. В більшості випадків, кредити підтверджуються єдиним документом і операції в кредитах здійснюються між одним кредитором та одним боржником. На відміну від них, випуски боргових цінних паперів включають велику кількість подібних документів, кожен з яких підтверджує значну суму, яка утворює загальну суму, що позичається.
- 5.120. Існує вторинний ринок кредитів. У випадках, коли кредити стають такими, які можна переуступити на організованому ринку, їх потрібно повторно класифікувати з кредитів у боргові цінні папери, за умови існування доказу продажу на вторинному ринку, включаючи існування учасників ринку та частотне котирування фінансового активу, такого, як передбачено різницею між ціною попиту та ціною пропозиції. Як правило, має місце однозначне перетворення попереднього кредиту.
- 5.121. Стандартизовані кредити пропонуються у більшості випадків фінансовими корпораціями і часто надаються домашнім господарствам. Фінансові корпорації визначають умови, а домашні господарства можуть тільки приймати їх або відхиляти. Умови не стандартизованих кредитів, з іншого боку, є, зазвичай, результатом переговорів між кредитором та боржником. Це є важливим критерієм, який сприяє розмежуванню між нестандартизованими кредитами і борговими цінними паперами. У випадку питань суспільної безпеки, умови видачі визначаються позичальником, можливо, після консультацій з банком/провідним менеджером. Проте, у випадку питань приватної безпеки, кредитор та боржник обговорюють умови випуску.

Відмінність між операціями в кредитах, товарних кредитах та товарних векселях

- 5.122. Товарний кредит є кредитом, який надається безпосередньо постачальниками товарів або послуг на користь своїх споживачів. Товарний кредит виникає тоді, коли оплата за товари та послуги не здійснюється одночасно зі зміною права власності на товари або надання послуг.
- 5.123. Товарний кредит розрізняється серед кредитів для фінансування продажів, що класифікуються як позики. Товарні векселі, зняті з рахунку постачальником товарів та послуг, які в подальшому дисконтуються постачальником у фінансовій корпорації, стають вимогою з боку третьою сторони до споживача: за умови, що вони є оборотними; такі інструменти класифікуються як товарні кредити та авансові платежі.

Угоди щодо повторної купівлі та запозичення цінних паперів

Визначення

- 5.124. Запозичення цінних паперів є тимчасовою передачею цінних паперів з боку кредитора на користь позичальника. Від позичальника цінних паперів може вимагатись надання активів у вигляді забезпечення кредиту цінних паперів у формі готівки або цінних паперів. Правовий титул переходить до обох сторін операції таким чином, що позичені цінні папери та забезпечення можуть продаватись або позичатись.

Визначення

5.125. Угода щодо повторного продажу цінних паперів є домовленістю, яка передбачає надання цінних паперів, наприклад, боргових цінних паперів або акцій в обмін на готівку чи інші способи платежу, із зобов'язанням викупити ті ж самі або подібні цінні папери за фіксованою ціною. Зобов'язання стосовно викупу може бути або на конкретну майбутню дату або з «відкритою» датою платежу.

5.126. Запозичення цінних паперів шляхом готівкового забезпечення та угод щодо викупу (репо) є різними умовами домовленостей з тим самим економічним ефектом: вони є забезпечені кредитом, оскільки обидва передбачають надання цінних паперів як забезпечення кредиту або депозиту, а кредитна установа продає цінні папери згідно з такою домовленістю. Різні характеристики двох випадків показано в Таблиці 5.4.

Таблиця 5.4: Основні характеристики угод про зворотну купівлю та запозичення цінних паперів

Характеристика угод про зворотну купівлю та запозичення цінних паперів				
	Заб-ня готівкою	Без заб-ня готівкою	Конкр. цінні папери	Загальне забезп-ня
Офіційний метод обміну	Запозичення цінних паперів з домовленістю позичальника повернути їх позикодавцю		Продаж цінних паперів та зобов-ня знову придбати їх в рамках генеральної угоди	
Форма обміну	Цінні папери проти готівки	Цінні папери проти іншого заб-ня (якщо таке є)	Цінні папери проти готівки	Готівка проти цінних паперів
Дохід сплачено постачальнику	Забезп-ня готівкою (позичальник цінних паперів)	Цінні папери (цінні папери не забезп-ня) (кредитор цінних паперів)	Готівка	Готівка
Дохід, що має бути сплачений як	Винагорода	Винагорода	ставка репо	ставка репо

5.127. Цінні папери, надані в рамках угод про зворотну купівлю та запозичення цінних паперів, розглядаються як такі, що не змінили економічне право власності, оскільки кредитор залишається бенефіціаром доходу, отриманого від цінного паперу, і несе ризики або набуває вигоди від будь-якої зміни в ціні цінного паперу.

5.128. Надання або отримання коштів в рамках угоди про зворотну купівлю та запозичення цінних паперів за допомогою готівкового забезпечення не передбачає жодного нового випуску боргових цінних паперів. Таке надання коштів інституційним одиницям, іншим, ніж монетарні фінансові установи, розглядається як кредити; а для кредитних установ як депозити.

5.129. Якщо запозичення цінних паперів не передбачає надання готівки, тобто, якщо існує обмін одного цінного паперу на інший, або якщо одна сторона надає цінний папір без забезпечення, тоді не відбувається операції в кредитах, депозитах або цінних паперах.

5.130. Граничні вимоги готівкою в рамках репо класифікуються як кредити.

5.131. Золоті свопи подібні до угод про викуп цінних паперів, за винятком того, що забезпечення є золотим. Вони передбачають обмін золотом для валютно-обмінних депозитів з домовленістю, що операція має бути анульована на

узгоджену майбутню дату за узгодженою золотою ціною. Операція фіксується як забезпечений кредит або депозит.

Фінансовий лізинг

Визначення

5.132. Фінансовий лізинг є угодою, в рамках якої орендодавець як законний власник активів передає ризики і вигоди права власності на активи забезпечення. В рамках фінансового лізингу вважається, що орендодавець надає орендарю кредит, за допомогою якого орендар може придбати активи. Після цього лізинговий актив обліковується в балансовому звіті орендаря, а не орендодавця; відповідний кредит фіксується як актив орендодавця і зобов'язання орендаря.

5.133. Фінансові лізинги можуть розрізнятися з-поміж інших видів лізингів, оскільки ризики та винагороди права власності передаються від законного власника товарів користувачеві товарів. Іншими видами лізингу є (i) операційний лізинг; (ii) ресурсний лізинг; та (iii) контракти, лізинги і ліцензії.

Інші типи кредиту

5.134. Категорія кредиту включає:

- a) Овердрафт на депозитні рахунки, на які можна вільно перераховувати кошти, де перевищена сума не розглядається як перевідний негативний депозит;
- b) Овердрафти на інші поточні рахунки, наприклад, внутрішньо-групові баланси між нефінансовими корпораціями та їхніми дочірніми компаніями, але за винятком балансів, які є зобов'язаннями монетарно-кредитних фінансових установ, що класифікуються в депозитних підкатегоріях;
- c) Фінансові вимоги працівників, зважаючи на їхню участь в прибутку корпорації;
- d) Граничні платежі, що мають бути сплачені, які стосуються похідних фінансових інструментів, що є зобов'язаннями інституційних одиниць, інших ніж монетарно-кредитні фінансові установи;
- e) Кредити, які є паралельними банківських акцептів;
- f) Іпотечні кредити;
- g) Споживчі кредити;
- h) Автоматично відновлювальні кредити;
- i) Кредити в розстрочку;
- j) Кредити, які сплачуються як гарантія за виконання деяких зобов'язань;
- k) Депозитні гарантії, як фінансові вимоги компаній перестрахування

щодо компаній, які передають ризик в перестрахування;

l) Фінансові вимоги до МВФ, підтверджені кредитами в Генеральному рахунку ресурсів, включаючи кредитування в рамках Загальних угод про кредити (GAB) та Нових угод про кредити (NAB);

m) Зобов'язання перед МВФ, підтверджені кредитом від МВФ або кредитами Фонду боротьби з бідністю та забезпеченням зростання (PRGF); i

n) Фінансові вимоги пенсійних фондів до їх розпорядників.

5.135. Спеціальний випадок проблемних кредит описано у Розділі 7.

Фінансові активи, які виключені з кредиту

5.136. Категорія кредиту не включає:

a) Іншу дебіторську/кредиторську заборгованість (AF.8), включаючи товарний кредит та авансові платежі (AF.81); i

b) Фінансові активи або зобов'язання, які виникають з права власності на нерухомі активи, такі як земля та споруди, з боку нерезидентів. Вони класифікуються в іншому акціонерному капіталі (AF.519).

Акціонерний капітал та акції або частки інвестиційного фонду (F.5)

Визначення

5.137. Акціонерний капітал та акції інвестиційних фондів є остаточними вимогами щодо активів інституційних одиниць, які випустили акції.

5.138. Акціонерний капітал та акції інвестиційних фондів розділяються на дві підкатегорії:

a) Акціонерний капітал (F.51);

та

b) Акції або частки інвестиційних фондів (F.52).

Акціонерний капітал (F.51)

Визначення

5.139. Акціонерний капітал є фінансовим активом, тобто вимогою на остаточну вартість юридичної особи після того, як було задоволено всі інші вимоги.

5.140. Право власності на акціонерний капітал в юридичних одиницях, як правило, підтверджується акціями, частками депозитарними надходженнями, спільною участю, або подібними документами. Акції та частки мають однакове значення.

Депозитарні надходження

Визначення

5.141. Депозитарні надходження є правом власності на цінні папери, зареєстровані на біржі в економіках інших країн; право власності на

депозитарні надходження розглядається як безпосереднє право власності на первинні цінні папери. Депозитарій видає грошові надходження, зареєстровані на одній біржі, яка представляє володіння цінними паперами, зареєстроване на іншій біржі. Депозитарні надходження сприяють операціям в цінних паперах в економіках інших країн. Первинні цінні папери можуть бути акціями або борговими цінними паперами.

5.142. Акціонерний капітал класифікується таким чином:

- a) Зареєстровані акції (F.511);
- b) Незареєстровані акції (F.512); та
- c) Інший акціонерний капітал (F.519).

5.166. Як зареєстровані, так і не зареєстровані акції є оборотними, і можуть бути описані як акції фондового ринку.

Зареєстровані акції (F.511)

Визначення

5.143. Зареєстровані акції є акціями фондового ринку, зареєстрованими на біржі. Така біржа може бути визнаною фондовою біржею або будь-якою іншою формою вторинного ринку. Зареєстровані акції мають також назву як котирувальні акції. Існування оголошених цін на акції, що зареєстровані на біржі, означає, як правило, наявність поточних ринкових цін.

Незареєстровані акції (F.512)

Визначення

5.144. Незареєстровані акції є акціями фондового ринку, які не зареєстровані на біржі.

5.145. Акції фондового ринку включають акції, випущені незареєстрованими компаніями з обмеженою відповідальністю таким чином:

- a) Капітальні акції, які дають утримувачам статус співвласників та надають їм право брати участь у розподілі загального прибутку, а також розподіляти загальні активи у випадку ліквідації.
- b) Акції з правом погашення, чий капітал було сплачено, але утримується власниками, які продовжують бути співвласниками і повинні мати право на частку в прибутку, який залишився після дивідендів, що були виплачені на решту статутного капіталу, а також на частку в будь-якому надлишку, який може залишитись після ліквідації, тобто, чисті активи мінус залишок статутного капіталу.

- с) Акції на дивіденди, мають також назву акцій засновників, частки прибутку і акції на дивіденди, які не є частиною статутного капіталу. Акції на дивіденди не дають власникам статусу співвласників – отже, власники не мають права на акції у поверненні статутного капіталу, право на прибуток на цей капітал, право на голосування під час зборів акціонерів тощо. Проте вони дають право власникам на кількісне співвідношення будь-якого прибутку, який залишається після дивідендів, сплачений на статутний капітал, і на частку будь-якого надлишку, що залишився після ліквідації.
- д) Привілейовані акції з правом участі, які дають право власникам брати участь у розподілі остаточної вартості корпорації при її ліквідації. Власники мають також право отримувати додаткові дивіденди понад фіксованого відсотку. Додаткові дивіденди, зазвичай, сплачуються пропорційно до будь-яких звичайних задекларованих дивідендів. У випадку ліквідації, акціонери, які мають привілейовані акції, отримують право розподіляти будь-які нерозподілені доходи, які отримують звичайні акціонери, і отримувати те, що вони сплатили за свої акції.

Початкова публічна пропозиція, лістинг, делістинг та викуп акцій

- 5.146. Початкова публічна пропозиція (ІРО), яка також має просту назву «пропозиція» або «флотація», відбувається тоді, коли корпорація вперше випускає акції фондового ринку для громадськості. Вони часто випускаються невеликими, молодими корпораціями з фінансових причин або великими підприємствами для публічної торгівлі. В ІРО емітент може отримати допомогу андеррайтингової компанії, яка допомагає визначити, який тип звичайного цінного паперу необхідно випустити, найкращу ціну пропозиції та час пропонування на ринку.
- 5.147. Лістинг стосується акцій корпорації, які є в списку акцій, що офіційно виставляються на фондовій біржі. Як правило, корпорація-емітент дає заявку на лістинг, але в деяких країнах біржа може зареєструвати корпорацію в список, наприклад, зважаючи на те, що її акції вже активно продаються через неофіційні канали. Початкові вимоги до лістингу включають, як правило, історію фінансових звітів за кілька років; достатню суму, яка розміщується серед загалу, як в абсолютних величинах, так і в якості відсоткового співвідношення загальної акції, яка випущена в обіг; а також ухваленого проспекту емісії, що, зазвичай, включає варіанти від незалежних оцінювачів. Делістинг стосується практики вилучення акцій корпорації з фондової біржі. Це відбувається тоді, коли корпорація виходить з бізнесу, оголошує банкрутство, вже не виконує правила лістингу фондової біржі, або стала квазі-корпорацією чи незареєстрованою компанією, часто в результаті злиття чи придбання. Лістинг реєструється як випуск зареєстрованих акцій та викуп незареєстрованих, в той час як делістинг реєструється як викуп зареєстрованих акцій і випуск незареєстрованих, якщо це потрібно.
- 5.148. Корпорації можуть здійснювати викуп свого акціонерного капіталу в процесі повторної купівлі, відомий також як викуп акцій або зворотний викуп. Зворотний викуп реєструється як фінансова операція, що передбачає надання готівкових коштів існуючим акціонерам в обмін на частину несплаченого акціонерного капіталу корпорації. Тобто, готівкові кошти обмінюються на зменшення кількості акцій, які випущені в обіг.

Корпорація або ліквідує акції, або утримує їх як «власні акції», наявні для повторного випуску.

Фінансові активи, виключені зі списку акцій фондового ринку

5.149. Акції фондового ринку не включають:

- a) Акцій, які пропонуються для продажу, але розміщуються після випуску. Вони не реєструються;
- b) Акції та облігації з фіксованим доходом, які перетворюються в акції. Вони класифікуються як боргові цінні папери (AF.3) до моменту їхнього перетворення;
- c) Акціонерний капітал партнерів з необмеженою відповідальністю в акціонерних товариствах. Вони класифікуються як інший акціонерний капітал;
- d) Урядові інвестиції в капітал міжнародних організацій, які юридично створені як корпорації з акціонерним капіталом. Вони класифікуються як інший акціонерний капітал (AF.519);
- e) Випуски преміальних акцій: випуск без оплати нових акцій на користь акціонерів пропорційно до їхніх вкладів. Такий випуск, який не змінює ні відповідальність корпорації по відношенню до акціонерів, ні відсоткове співвідношення активів, які утримує кожен акціонер в корпорації, не є фінансовою операцією. Такі розбиті випуски також не реєструються.

*Інший акціонерний капітал
(F.519)*

Визначення

5.150. Інший акціонерний капітал складається з усіх форм акціонерного капіталу, крім тих, що класифікуються в підпунктах AF.511 та AF.512 – зареєстровані акції та незареєстровані акції.

5.151. Інший акціонерний капітал включає:

- a) Усі форми акціонерного капіталу в корпораціях, які не є акціями, включаючи:
 - (1) акціонерний капітал в зареєстрованих товариствах, підписаний необмеженими партнерами;
 - (2) Акціонерний капітал в компаніях з обмеженою відповідальністю, чий власники є партнерами, а не акціонерами;
 - (3) Капітал, інвестований в звичайні або обмежені товариства, визнані як незалежні юридичні особи;
 - (4) Капітал, інвестований в кооперативні товариства, визнані як незалежні юридичні особи.
- b) Інвестиції з боку уряду в капітал державних корпорацій, чий капітал не розділено на акції, які, за допомогою спеціального законодавства

визнані як незалежні юридичні особи.

- c) Інвестиції з боку центрального уряду в капітал центрального банку.
- d) Урядові інвестиції в капітал міжнародних та наднаціональних організацій, за винятком МВФ, навіть, якщо вони законно створені як корпорації з акціонерним капіталом (наприклад, Європейський Інвестиційний Банк).
- e) Фінансові ресурси ЄЦБ за підтримки національних центральних банків.
- f) Капітал, інвестований в фінансові та н фінансові квазі-корпорації. Обсяг таких інвестицій відповідає новим інвестиціям в готівковій або натуральній формі, мінус будь-які відтоки капіталу.
- g) Фінансові вимоги, які одиниці нерезидента висувають до національних одиниць резидента і навпаки.

Оцінка операцій в акціонерному капіталі

5.152. Нові акції реєструються за вартістю випуску, яка є номінальною вартістю плюс винагорода за випуск.

5.153. Операції в акції в обороті реєструються за їхньою вартістю операції.

Коли вартість операції невідома, її визначають приблизно за допомогою ціноутворення на фондовій біржі або ринкової ціни для зареєстрованих акцій та вартості, еквівалентній ринковій, для незареєстрованих акцій.

5.154. Дивіденди, які виплачуються у вигляді свідоцтва про право власності на акції, є акціями, які оцінюються за ціною, що визначається дивідендною пропозицією емітента.

5.155. Випуски бонусних акцій не реєструються. Проте у випадках, коли випуск бонусних акцій передбачає зміни в загальній ринковій ціні акцій корпорації, зміни реєструються в рахунку переоцінки.

5.156. Вартість операції акціонерного капіталу (F.51) є сумою коштів, переданих власниками корпораціям або квазі-корпораціям. В деяких випадках, кошти можуть бути передані шляхом перебрання зобов'язань корпорації або квазі-корпорації.

Акції інвестиційних фондів або одиниць (F.52)

Визначення

5.157. Акції інвестиційних фондів є акціями інвестиційного фонду, якщо фонд має корпоративну структуру. Вони відомі як одиниці, якщо фонд є трастом. Інвестиційні фонди є колективними інвестиційними підприємствами, через які інвестори вносять кошти в фінансові та/або нефінансові активи.

5.158. Інвестиційні фонди мають також назву взаємних фондів, довірчих пайових фондів, інвестиційних трастів, а також підприємств для колективних інвестицій в оборотні цінні папери (UCITS); вони можуть мати необмежений термін, напівобмежений або попередньо визначений термін.

5.159. Акції інвестиційних фондів можуть бути зареєстровані або незареєстровані.

Незареєстровані, як правило, виплачуються на вимогу за вартістю, яка відповідає їхній частці у власних коштах фінансової корпорації. Такі власні кошти переоцінюються регулярно на основі ринкових цін їх різних компонентів.

5.160. Акції інвестиційних фондів класифікуються так:

Акції або частки (F.521) фонду грошового ринку (MMF);

та

Інші акції або частки інвестиційних фондів, крім акції MMF або одиниць (F.529).

Акції або частки фонду грошового ринку (MMF) (F.521)

Визначення

5.161. Акції або частки MMF є акціями, випущеними MMF. Акції або частки MMF можуть оборотними і часто розглядатись як близькі замітники депозитів.

Інші акції або частки інвестиційних фондів, крім акції або частки MMF (F.529)

Визначення

5.162. Інші акції або частки інвестиційних фондів, крім акцій або часток MMF є вимогою щодо частки вартості інвестиційного фонду, іншого ніж MMF. Інші акції або частки інвестиційних фондів, крім акцій або часток MMF випускаються інвестиційними фондами.

5.163. Інші незареєстровані акції або частки інвестиційних фондів, крім акції або часток MMF, як правило, виплачуються на вимогу за вартістю, яка відповідає їхній частці у власних коштах фінансової корпорації. Такі власні кошти переоцінюються регулярно на основі ринкових цін їхніх різних компонентів.

Оцінка операцій з акціями або частками інвестиційних фондів

5.164. Операції з акціями або частками інвестиційних фондів включають вартість чистого внеску до фонду.

Страховання, пенсійні та стандартизовані гарантійні схеми (F.6)

5.165. Страховання, пенсійні та стандартизовані гарантійні схеми розділені на шість підкатегорій:

a) технічні резерви страхування, крім страхування життя (F.61);

b) страхування життя та права на щорічну виплату (F.62)

c) пенсійні офіційні права (F.63);

d) вимоги пенсійних фондів до їх розпорядників (F.64);

e) офіційні права на непенсійну допомогу (F.65); та

f) резерви на виплати на вимогу в рамках стандартизованих гарантій (F.66).

Технічні резерви страхування, крім страхування життя (F.61)

Визначення

- 5.166. Технічні резерви страхування іншого, ніж страхування життя, є фінансовими вимогами, які власники страхового полісу страхування іншого, ніж страхування життя мають по відношенню до корпорацій страхування іншого, ніж страхування життя стосовно частини страхової премії, яка повертається, та обов'язкових вимог.
- 5.167. Операції в технічні резерви страхування іншого, ніж страхування життя для частини страхової премії, яка повертається, та обов'язкових вимог стосується ризиків таких, як нещасні випадки, хвороба або пожежа, а також перестрахування.
- 5.168. Незароблена премія є премією, яка сплачена, але ще не зароблена. Премії як правило, сплачуються на початку періоду, який охоплено полісом. На основі нарахування, премії заробляються впродовж періоду полісу таким чином, щоб перший внесок передбачав авансовий платіж.
- 5.169. Прострочені позови є позовами, які мають бути сплачені, але вони ще не задоволені, включаючи випадки, коли спірна сума або подія, яка призводить до вимоги, відбулася, але про неї ще не повідомили. Вимоги, які мають бути сплачені, але ще не задоволені, відповідають резервам по відношенню до прострочених страхових вимог, які є сумами, визначеними страховими корпораціями для покриття того, що вони очікують, щоб було сплачено, і виникає в результаті подій, які відбулися, але стосовно яких вимоги ще не задоволені.
- 5.170. Інші технічні резерви, наприклад, резерви майбутніх витрат, можуть бути визначені страхувальниками. Проте, вони визнаються тільки як зобов'язання і відповідні активи, коли існує випадок, який спричиняє зобов'язання. Інакшим чином, резерви майбутніх витрат є внутрішніми бухгалтерськими записами з боку страхувальника, що складає застереження з метою охоплення подій, які відбуваються нерегулярно, і не є існуючими вимогами утримувачів полісів.

Страхування життя та права на щорічну виплату (F.62)

Визначення

- 5.171. Страхування життя та права на щорічну виплату складаються із фінансових вимог, які висувають утримувачі полісів страхування життя та бенефіціари прав на щорічну виплату до корпорацій, які забезпечують страхування життя.
- 5.172. Страхування життя та права на щорічну виплату використовуються для надання вигод утримувачам полісів після завершення терміну дії полісу, або для надання компенсацій бенефіціарам після смерті власників полісів, отже, вони існують окремо від коштів акціонерів. Резерви у формі прав на щорічну виплату ґрунтуються на актуарному розрахунку теперішньої вартості облігацій для виплати майбутнього доходу до смерті бенефіціарів.
- 5.173. Операції в страхування життя та права на щорічну виплату складаються з поповнень мінус скорочення.

5.174. Поповнення стосовно фінансових операцій складаються з:

- а) фактичних премій, зароблених під час поточного звітного періоду; та
- б) преміальних доповнень, які відповідають доходу від інвестицій прав на допомогу, що належать утримувачам полісів після вирахування плати за обслуговування.

5.175. Скорочення складаються з:

- а) Сум, які мають бути сплачені утримувачам пожертвувань та подібних страхових полісів; і
- б) Платежів, які мають бути здійснені щодо полісів, від яких відмовились до дати платежу.

5.176. У випадку групового страхування, отриманого корпорацією від імені своїх працівників, працівники, а не роботодавці є бенефіціарами, оскільки вони вважаються утримувачами полісів.

Офіційні пенсійні права (F.63)

Визначення

5.177. Офіційні пенсійні права включають фінансові вимоги, які теперішні та колишні працівники висувають або до

- а) своїх роботодавців;
- б) схеми, розробленої роботодавцем для виплати пенсій, як частини компенсаційної угоди між роботодавцем та працівником; або
- с) до страхувальника.

5.178. Операції з офіційними пенсійними правами складаються з поповнень мінус скорочення, які повинні розрізнятись від номінальних внутрішніх прибутків або втрат щодо коштів, інвестованих пенсійними фондами.

5.179. Поповнення з точки зору фінансових операцій складаються з :

- а) Фактичних внесків у пенсійні схеми, які сплачуються працівниками, роботодавцями, самозайнятими особами або іншими інституційними одиницями від імені фізичних осіб або домашніх господарств з вимогами щодо схеми, та заробленими під час поточного звітного періоду; та
- б) Внесків, які відповідають доходу, отриманому від інвестицій в схему офіційних пенсійних прав, що належать домашнім господарствам-учасникам, після вирахування плати за обслуговування протягом періоду управління схемою.

5.180. Скорочення складаються з:

- а) соціальної допомоги, яка відповідає сумам, що мають бути сплачені пенсіонерам або їхнім утриманцям у формі регулярних виплат або іншої допомоги; та
- б) соціальної допомоги, яка складається з будь-яких одноразових сум, які мають бути сплачені особам в момент їхнього виходу на пенсію.

Непередбачені офіційні пенсійні права

5.181. Категорія пенсійні офіційні права не включає непередбачені офіційні пенсійні права, які створюються інституційними одиницями, що класифікуються як не фондові визначені урядом пенсійні схеми роботодавця або як пенсійні фонди соціального страхування. Їхні операції не повністю реєструються і їхні інші потоки та товарні запаси існують не в стандартних рахунках, а в додатковій таблиці щодо пенсійних схем в соціальному страхуванні. Непередбачені офіційні пенсійні права не належать до зобов'язань центрального уряду, уряду штату, органів місцевої влади чи фондів соціального страхування підсекторів, і вони не є фінансовими активами потенційних бенефіціарів.

Вимоги пенсійних фондів до пенсійних розпорядників (F.64)

5.182. Роботодавець може укласти контракт з третьою стороною з метою нагляду за пенсійними фондами для своїх працівників. Якщо роботодавець продовжує визначати умови пенсійних схем та зберігає відповідальність за будь-яку нестачу в фінансуванні, а також право утримувати будь-яке надлишкове фінансування, в такому разі роботодавець розглядається як розпорядник пенсійного фонду, а особа, яка працює під керівництвом розпорядника пенсійного фонду, розглядається як пенсійний адміністратор. Якщо угода між роботодавцем та третьою стороною передбачає передавання роботодавцем ризиків та відповідальності за будь-яку нестачу в фінансуванні на третю сторону в обмін на право третьої сторони утримувати будь-який надлишок, тоді третя сторона стає розпорядником пенсійного фонду і адміністратором.

5.183. Коли розпорядник пенсійного фонду є особою іншою, ніж адміністратор, тоді реєструється вимога пенсійного фонду до пенсійного розпорядника. Якщо сума, яка нараховується до пенсійного фонду, перевищує збільшення офіційних прав, в такому разі сума має бути сплачена пенсійним фондом на користь його розпорядника.

Офіційні права на непенсійну допомогу (F.65)

5.184. Надлишок загальних внесків, що перевищує допомогу, означає збільшення в зобов'язаннях страхової схеми щодо бенефіціарів. Ця стаття показана як коригування використання рахунку прибутків і втрат. Як збільшення зобов'язань, це також показано на фінансовому рахунку. Ймовірно, що ця стаття з'являтиметься дуже рідко і, з прагматичних причин, зміни в таких офіційних непенсійних правах можуть стати частиною змін пенсійних прав.

Резерви на виплати на вимогу в рамках стандартизованих гарантій (F.66)

Визначення

- 5.185. Резерви на виплати на вимогу в рамках стандартизованих гарантій є фінансовими вимогами, які утримувачі стандартизованих гарантій мають до інституційних одиниць, що надають ці гарантії.
- 5.186. Забезпечення, які стосуються вимог в рамках стандартизованих гарантій, являють собою передоплати загальної винагороди та резервів для задоволення неврегульованих претензій в рамках стандартизованих гарантій. Як забезпечення для попередньо оплачених страхових премій та резервів, резерви на виплати на вимогу в рамках стандартизованих гарантій включають незароблену винагороду (премії) та ще не задоволені вимоги.
- 5.187. Стандартизовані гарантії є гарантіями, які використовуються в великих кількостях, як правило, для досить невеликих сум в рамках ідентичних кредитних ліній. У таких домовленостях беруть участь три сторони: позичальник, кредитор та гарант. Або позичальник, або кредитор можуть укладати угоду з гарантом для виплати кредитору у випадку банкрутства позичальника. Прикладами є експортні кредитні гарантії та гарантії студентських позичок.
- 5.188. Хоча вважається неможливим встановити ймовірність будь-якого конкретного банкрутства позичальника, зазвичай, можна оцінити кількість подібних позичальників з групи подібних позичальників, які збанкрутіють. Більшість, такі як страхувальник страхування, іншого ніж страхування життя, гарант, які працюють на комерційних лініях, очікуватимуть оплати усіх зборів, плюс податок на власність, зароблених на винагороді, та будь-які інші резерви, для покриття очікуваних банкрутств та пов'язаних з ними витрат, і залишають прибуток. Відповідним чином, подібний розгляд страхування, іншого ніж страхування життя, прийнятий для цих гарантій, описаних як стандартизовані гарантії.
- 5.189. Стандартизовані гарантії охоплюють гарантії стосовно різних фінансових інструментів, наприклад, депозити, боргові цінні папери, кредити та товарний кредит. Вони, зазвичай, можуть надаватись фінансовою корпорацією, включаючи, але не обмежуючись, страховими корпораціями, але й також центральним урядом.
- 5.190. Коли інституційна одиниця пропонує стандартизовані гарантії, вона вимагає плату та несе відповідальність для виконання вимоги щодо гарантії. Вартість зобов'язань в рахунках гаранта дорівнює теперішній вартості очікуваних вимог в рамках існуючих гарантій, загальній сумі будь-яких відшкодувань, які гарант очікує отримати від збанкрутілих позичальників. Відповідальність є забезпеченням на виплати на вимогу в рамках стандартизованих гарантій.
- 5.191. Гарантія може охоплювати багаторічний період. Плата може вноситися щорічно або авансом. В принципі, винагорода є платою, заробленою кожного щороку, за володіння гарантією, зі зменшенням відповідальності при скороченні періоду (припустивши, що позичальник виплачує траншами).

- 5.192. Характер схем стандартизованих гарантій допускає існування багатьох гарантій подібного типу, хоча не всіх на точно такий самий період, і починаючи та закінчуючи в ті ж самі дати.
- 5.193. Загальна винагорода розраховується як винагорода, що отримується, плюс додаткова винагорода (яка дорівнює доходу від нерухомості, приписаному одиниці, яка виплачує винагороду для гарантії) мінус адміністративні витрати. Така загальна винагорода може підлягати виплаті будь-яким сектором економіки і бути отримана сектором, в якому гарант класифікований. Вимоги в рамках схем стандартизованих гарантій мають бути задоволені гарантом і повинні бути отримані кредитором фінансового інструменту в рамках гарантії незалежно від того, чи була винагорода сплачена кредитором або позичальником. Фінансові операції стосуються різниці між сплатою винагороди для нових гарантій та вимог, висунутих в рамках існуючих гарантій.

Стандартизовані гарантії та одноразові гарантії

- 5.194. Стандартизовані гарантії відрізняються від одноразових гарантій згідно з двома критеріями:

- а) Стандартизовані гарантії характеризуються операціями, які часто повторюються, з подібними рисами та об'єднанням ризиків; і
- б) Гаранти здатні робити оцінку середніх втрат на основі наявних статистичних даних.

Одноразові гарантії є індивідуальними, а гаранти не здатні зробити надійну оцінку ризику вимог. Надання одноразової гарантії є непередбачуваним і не реєструється. Винятками є деякі гарантії, надані урядом та описані у Розділі 20.

Похідні фінансові інструменти та фондові опціони працівників (F.7)

- 5.195. Похідні фінансові інструменти та фондові опціони працівників розділені на дві підкатегорії:

- а) похідні фінансові інструменти (F.71); та
- б) фондові опціони співробітників (F.72).

Похідні фінансові інструменти (F.71)

Визначення

- 5.196. Похідні фінансові інструменти є фінансовими інструментами, які пов'язані з визначеним фінансовим інструментом або показником чи товаром, через які конкретні фінансові ризики можуть обмінюватись на фінансових ринках на їх власний розсуд. Похідні фінансові інструменти відповідають таким умовам:

- а) Вони пов'язані з фінансовим або нефінансовим активом, групою активів, або індексом;

b) Вони є або оборотними, або можуть бути компенсовані на ринку; та

c) Жодна основна сума не надається у вигляді авансу для виплати.

5.197. Похідні фінансові інструменти використовуються з різними цілями, включаючи управління ризиками, хеджування, арбітраж між ринками, спекуляції та компенсації працівникам. Похідні фінансові інструменти дають можливість сторонам обмінюватись конкретними фінансовими ризиками, такими як ризик відсоткової ставки, грошовий, акціонерного капіталу та ризик ціни товарів і кредитний ризик, з іншими суб'єктами господарської діяльності, які мають бажання брати такі ризики, як правило, без обміну первинними активами. Відповідним чином, похідні фінансові інструменти мають назву вторинних активів.

5.198. Вартість похідного фінансового інструменту походить від ціни базового активу: базова ціна. Базова ціна може стосуватись фінансового або нефінансового активу, відсоткової ставки, курсу обміну, іншого похідного фінансового інструменту або спреда між двома цінами. Деривативний контракт може стосуватись також індексу, кошику цін або інших статей, таких як торгівля викидами або погодні умови.

5.199. Похідні фінансові інструменти можуть класифікуватись за видами інструментів як опціони, форварди та кредитні похідні фінансові інструменти, або за допомогою ринкового ризику як валютні свопи, свопи відсоткової ставки тощо.

Опціони

Визначення

5.200. Опціони є контрактами, які дають утримувачу опціону право, але не обов'язок, купувати від або продавати емітенту опціону актив за попередньо визначеною ціною протягом певного проміжку часу або на певну дату.

Право на придбання відомо як опціон покупця, а право на продаж як опціон на продаж.

5.201. Покупець опціону платить за зобов'язання утримувачу опціону продати або придбати визначену суму базового активу за узгодженою ціною або заплатити утримувачу опціону різницю між ціною в угоді та існуючою ціною. Зобов'язання є фінансовим активом утримувача опціону та зобов'язанням продавця опціону.

5.202. Гарантії є формою опціонів. Вони дають утримувачу право, а не зобов'язання придбати від емітенту гарантії певну кількість акцій або облігацій на визначених умовах на визначений період часу. Існують також валютні гарантії на основі суми однієї валюти, яка потрібна для придбання іншої, та багатовалютні гарантії, пов'язані з третіми валютами, а також гарантії індексу, кошику та товарів.

5.203. Гарантія може діяти окремо від боргового цінного паперу і є обмінною. В результаті цього, два окремі фінансові інструменти реєструються, в принципі, гарантія як похідний фінансовий інструмент, а облігація як борговий цінний папір. Гарантії з включеними похідними фінансовими

інструментами класифікуються згідно з їхніми первинними характеристиками.

Форварди

Визначення

- 5.204. Форварди є фінансовими угодами, в рамках яких дві сторони домовляються про обмін визначеної кількості базового активу за узгодженою ціною (ціною реалізації) на визначену дату.
- 5.205. Ф'ючерси є форвардними угодами, які обмінюються на організованих біржах. Ф'ючерси та інші форвардні угоди, як правило, але не завжди, укладаються за допомогою оплати готівкою або забезпечення деякого іншого фінансового активу, крім надання базового активу, і таким чином, оцінюються та обмінюються окремо від базової статті. Звичайні форвардні угоди включають свопи та угоди про майбутню відсоткову ставку (FRAs).

Опціони і форварди

- 5.206. Опціони можуть відрізнятися від форвардів такими характеристиками:

- а) На початку, немає, як правило, авансового платежу для форвардної угоди і деривативний контракт починається з нульового значення; у випадку опціону, виплачується премія, коли угода отримана, і з самого початку угода оцінюється на суму премії.
- б) Як і ринкові ціни, відсоткові ставки або курси обміну змінюються впродовж періоду дії форвардної угоди, угода може отримувати позитивне значення для однієї сторони (як актив) і відповідне негативне значення (як зобов'язання) для іншої; ці позиції можуть змінюватись між сторонами, в залежності від подій на ринку в базовому активі по відношенню до ціни реалізації в угоді. Ця характеристика робить його непрактичним для визначення операцій в активах окремо від операцій в зобов'язаннях. Таким чином, на відміну від інших фінансових інструментів, в операціях з форвардами, зазвичай, повідомляється про загальні активи та зобов'язання. У випадку опціону, покупець є завжди кредитором, а продавець – дебітором.
- с) На час оплати, викуп є безумовним для форварду, в той час, як для опціону це визначено покупцем опціону. Деякі опціони викупуваються автоматично, коли вони є позитивними на час оплати.

Свопи

Визначення

- 5.207. Свопи є контрактними домовленостями між двома сторонами, які погоджуються обміняти, за період часу та згідно з попередньо визначеними правилами, потоки платежів на узгоджену теоретичну суму. Найбільш загальними типами є свопи відсоткових ставок, офіційно валютні свопи та валютні свопи.
- 5.208. Відсоткові свопи є обміном відсоткових платежів різного характеру на

теоретичну суму, яка ніколи не обмінюється. Прикладами видів відсоткової ставки, які обмінюються, є фіксована ставка, плаваюча ставка, ставки, номіновані у валюті. Розрахунки часто здійснюються за допомогою чистих грошових платежів, які дорівнюють теперішній різниці між двома відсотковими ставками, обумовленими в угоді, що застосовуються до узгодженої теоретичної основної суми.

5.209. Офіційно валютні свопи являють собою операції в іноземних валютах за курсом обміну, встановленому в угоді.

5.210. Валютні свопи передбачають обмін грошових потоків, які стосуються відсоткових платежів, та обмін основних сум за узгодженим курсом обміну в кінці угоди.

Угоди про майбутню відсоткову ставку (FRAs)

Визначення

5.211. Угоди про майбутню відсоткову ставку є контрактними домовленостями, в рамках яких дві сторони, з метою свого захисту від змін відсоткових ставок, узгоджують суму відсотків, які мають бути сплачені, на визначену дату розрахунків, щодо теоретичної основної суми, яка ніколи не обмінюється. FRA врегульовуються за допомогою чистих грошових платежів у подібний спосіб, як і свопи відсоткової ставки. Платежі стосуються різниці між угодою про майбутню відсоткову ставку та переважаючої ринкової ставки на час врегулювання.

Кредитні похідні фінансові інструменти

Визначення

5.212. Кредитні похідні фінансові інструменти є похідними фінансовими інструментами, головною метою яких є торгівля кредитним ризиком.

Кредитні похідні фінансові інструменти створюються для обміну кредитами та ризиками неплатежів цінних паперів.

Кредитні похідні фінансові інструменти можуть також мати форму форвардних або опціонних угод і, як інші похідні фінансові інструменти, часто складаються в рамках стандартних правових домовленостей, які сприяють оцінці ринку. Кредитний ризик передається від продавця ризику, котрий купує захист, до покупця ризику, котрий продає такий захист, в обмін на премію.

5.213. Покупець ризику сплачує кошти продавцю ризику у випадку неплатежу. Кредитний похідний фінансовий інструмент може бути також врегульований шляхом надання боргових цінних паперів через одиницю, яка не в змозі здійснювати платіж.

5.214. Типами кредитних похідних фінансових інструментів є свопи кредитного дефолту (CDS) та свопи на сумарний дохід. Індекс CDS як індекс оборотного кредитного фінансового інструменту відображає динаміку премій CDS.

Свопи кредитного дефолту

Визначення

5.215. Свопи кредитного дефолту (CDS) є угодами на кредитне страхування. Вони створюються для покриття витрат кредиторам, в разі, якщо:

- а) Кредитна подія відбувається стосовно базової одиниці, а не пов'язана з конкретним борговим цінним папером або кредитом. Кредитна подія, яка негативно впливає на базовий суб'єкт господарської діяльності, що розглядається, може бути дефолтом, але й також нездатністю здійснювати платіж стосовно будь-якого (умовного) зобов'язання, яке стало очікуваним, наприклад, у випадку, реструктуризації боргу, невиконання зобов'язань тощо.
- б) Конкретний борговий інструмент, як правило, борговий цінний папір або кредит, переходять в дефолт. Як і у випадку своп-контрактів, коли кредитор як покупець CDS, покупець ризиків здійснює низку преміальних платежів на користь гаранта, продавця ризиків.

5.216. У випадку відсутності дефолту стосовно асоційованої одиниці або боргового інструменту, покупець ризиків продовжує сплачувати премії до кінцевого терміну дії угоди. У випадку наявності дефолту, продавець ризиків компенсує покупцеві втрати, а покупець припиняє виплачувати премії.

Фінансові інструменти, не включені до похідних фінансових інструментів

5.217. *Похідні фінансові інструменти не включають:*

- а) Базовий інструмент, який є основою похідного фінансового інструменту.
- б) Структуровані цінні папери, які поєднують борговий цінний папір, або кошик боргових цінних паперів, з похідним фінансовим інструментом або кошиком похідних фінансових інструментів. Похідний фінансовий інструмент або кошик похідних фінансових інструментів є невід'ємними від боргового цінного паперу. Фінансові інструменти з компонентом боргового цінного паперу та компонентом похідного фінансового інструменту, роздільні один від одного, класифікуються відповідним чином. Боргові цінні папери з включеними похідними фінансовими інструментами класифікуються як боргові цінні папери у випадках, коли основна сума, яка спочатку інвестується, частково або повністю гарантована. Фінансові інструменти, де невеликі основні суми інвестуються по відношенню до перспективних доходів, і зі стовідсотковим ризиком, класифікуються як похідні фінансові інструменти.
- с) Граничні платежі, що підлягають сплаті і стосуються похідних фінансових інструментів, класифікуються в інших депозитах або кредитах в залежності від задіяних інституційних одиниць. Проте граничні платежі, які не підлягають сплаті, що зменшують або ліквідують позиції активів/зобов'язань, які можуть з'явитись впродовж терміну дії угоди, розглядаються як розрахунки в рамках угоди і класифікуються як операції в похідні фінансові інструменти;

- d) Вторинні інструменти, які є необоротними і не можуть бути компенсовані на ринку; та
- e) Золоті свопи, які мають той самий характер, що й угоди про зворотній викуп цінних паперів.

*Фондові опціони співробітників
(F.72)*

Визначення

5.218. Фондові опціони співробітників є угодами, які укладаються на певну дату, в рамках яких працівник має право викупити дану кількість акцій фонду працівників у встановлений час або протягом періоду часу, одразу ж після дати надання прав.

Використовується така термінологія:

Дата угоди є «датою надання прав»
Узгоджена ціна купівлі є «ціною реалізації».
Узгоджена перша дата придбання є «датою отримання прав».

Період після дати надання прав, в який може бути здійснена купівля, є «періодом володіння».

5.219. Операції в фондові опціони співробітників реєструються в фінансовому рахунку як паралельні елементу компенсації працівників, представлені вартістю фондового опціону. Вартість опціону розповсюджується впродовж періоду між датою надання прав та датою отримання прав; якщо детальні дані відсутні, то вони повинні реєструватись на дату отримання прав. Після цього операції реєструються на дату володіння або, якщо вони оборотні та фактично обмінюються, між датою володіння та періодом володіння.

Оцінка операцій з похідними фінансовими інструментами та фондовими опціонами співробітників

5.220. Вторинна торгівля опціонами і закриття опціонів до їх надання передбачає фінансові операції. Якщо надання опціону триває, то вищезазначене може бути виконано або ні. У випадках здійснення опціону може існувати платіж від продавця опціону на користь власника опціону, що дорівнює різниці між переважаючою ринковою ціною базового активу та ціною реалізації, або як альтернатива, може бути придбання чи продаж базового фінансового чи нефінансового активу, зареєстрованого за переважаючою ринковою ціною, і паралельний платіж між власником опціону та продавцем опціону, що дорівнює ціні реалізації. Різниця між переважаючою ринковою ціною базового активу та ціною реалізації, в обох випадках, дорівнює ціні ліквідації опціону, що є ціною опціону на кінцеву дату. У випадках, коли опціон не здійснюється, жодних операцій не відбувається. Проте, продавець опціону отримує прибуток, а власник опціону зазнає збитків (в обох випадках, дорівнює премії, сплаченій на дату отримання угоди), що має бути зареєстровано в рахунку переоцінки.

- 5.221. Операції, зареєстровані для похідних фінансових інструментів, включають будь-який обмін угодами, а також загальну вартість зроблених розрахунків. Може існувати також необхідність реєстрації операцій, пов'язаних із започаткуванням деривативних угод. Проте, в багатьох випадках, дві сторони укладатимуть деривативну угоду без будь-яких платежів одна одній; в цих випадках вартість операції, за допомогою якої укладається угода, є нульовою і не передбачає реєстрації на фінансовому рахунку.
- 5.222. Будь-які визначені комісії, сплачені або отримані від брокерів або посередників за організацію опціонів, ф'ючерсів, свопів та інших деривативних угод розглядаються як оплата послуг на відповідні рахунки. Сторони свопу не вважаються такими, що надають послуги одна одній, але будь-який платіж на користь третьої сторони за організацію свопу розглядається як платіж за послугу. В рамках угоди про свопи, де основні суми обмінюються, відповідні потоки мають реєструватись як операції в базовому інструменті; потоки інших платежів повинні реєструватись за статтею похідних фінансових інструментів та фондових опціонів співробітників (F.7). На той час, як премія, яка виплачується продавцеві опціону, може концептуально вважатись як такою, що включає плату за обслуговування, на практиці, зазвичай, неможливо розрізнити елемент послуги. Отже, повна ціна повинна реєструватись як придбання фінансового активу покупцем і як перебрання загальної відповідальності з боку продавця.
- 5.223. Коли угодами не передбачається обмін основною сумою, жодна операція не реєструється з самого початку. В обох випадках, безумовно, похідні фінансові інструменти з нульовим початковим значенням створюються в цей час. Згодом вартість свопу дорівнюватиме одному зі значень у нижченаведених пунктах:
- а) Для основних сум, поточній ринковій вартості різниці між очікуваними майбутніми ринковими значеннями сум, які мають бути повторно обмінені, і сумами, які визначені в угоді; та
 - б) Для інших сум, поточній ринковій вартості майбутніх потоків, яка визначена в угоді.
- 5.224. Зміни у вартості похідних фінансових інструментів реєструються з часом на рахунку переоцінки.
- 5.225. Подальші повторні обміни основної суми керуватимуться термінами та умовами угодою про свопи і можуть мати на увазі фінансові активи, які обмінюються за ціною, що відрізняється від переважаючої ринкової ціни таких активів. Паралельний платіж між сторонами угоди про свопи буде таким, як визначено в угоді. Різниця між ринковою ціною та ціною угоди потім дорівнюватиме вартості ліквідації активів/зобов'язань, оскільки вона застосовується на дату платежу і реєструється як операція з похідними фінансовими інструментами та фондовими опціонами співробітників (F.7). Загалом, операції з похідними фінансовими інструментами та фондовими опціонами має співпадати із загальною переоцінкою втрат та збитків протягом тривалості угоди про свопи. Такий розгляд є аналогічним викладеному стосовно опціонів, що продовжують надаватись.
- 5.226. Для інституційної одиниці, своп-угода або угода про майбутню відсоткову

ставку реєструється згідно зі статтею «похідні фінансові інструменти» та «фондові опціони співробітників» з боку активів, де існує вартість чистих активів. Коли своп має чисту вартість зобов'язань, тоді він реєструється на стороні активів шляхом укладання домовленості для запобігання перекидання між активами та зобов'язаннями. Відповідним чином, негативні загальні платежі збільшують чисту вартість.

Інша дебіторська/кредиторська заборгованість (F.8)

Визначення

5.227. Інша дебіторська/кредиторська заборгованість є фінансовими активами та зобов'язаннями, створеними як паралельні до операцій, де існує різниця в часі між цими операціями та відповідними платежами.

5.228. Інша дебіторська/кредиторська заборгованість включає операції з фінансовими вимогами, які виникають з попередньої оплати, та простроченого платежу для операцій з товарами та послугами, дистрибутивні операції або фінансові операції на вторинному ринку.

5.229. Фінансові операції в рамках іншої дебіторської/кредиторської заборгованості включають:

- a) Товарний кредит та авансові платежі (F.81); і
- b) Іншу дебіторську/кредиторську заборгованість (F.89).

Товарний кредит та авансові платежі (F.81)

Визначення

5.230. Товарний кредит та авансові платежі є фінансовими вимогами, які виникають з безпосереднього продовження кредиту з боку постачальників товарів та послуг своїм споживачам, і авансових платежів за роботи, які виконуються, або ще не завершені, у формі авансового платежу з боку споживачів за товари та послуги, які ще не надані.

5.231. Товарний кредит та авансові платежі виникають тоді, коли платежі за товари або послуги не здійснюється в той самий час, як і зміна власності на товари або надання послуг. Якщо платіж здійснюється до зміни власності, тоді це авансовий платіж.

5.232. FISIM, який нараховується, але ще не сплачується, включається з відповідним фінансовим інструментом, зазвичай, відсотками, а авансовий платіж страхових премій включається до технічних резервів страхування (F.61); у жодному випадку товарний кредит та авансові платежі не обліковуються.

5.233. Підкатегорія товарний кредит та авансові платежі включає:

- a) Фінансові вимоги, які стосуються надання товарів або послуг, де не відбувається платіж;
- b) Товарний кредит, прийнятий факторними корпораціями, за винятком того, коли він розглядається як кредит;

с) Оренда будівель, що накопичується з часом;

і

д) Заборгованість стосовно оплати товарів та послуг, коли це не підтверджено кредитом.

5.234. Товарний кредит потрібно відрізняти від товарного фінансування у формі товарних векселів і кредиту, наданого третіми сторонами для фінансування торгівлі.

5.235. Товарний кредит та авансові платежі не включають кредити на фінансування товарного кредиту. Вони класифікуються в кредитах.

5.236. Товарний кредит та авансові платежі можуть поділятися за попередньою датою оплати на короткострокові та довгострокові товарні кредити та авансові платежі.

Інша дебіторська/кредиторська заборгованість (F.89)

Визначення

5.237. Інша дебіторська/кредиторська заборгованість належить до фінансових вимог, що виникають з різниці в часі між дистрибутивними операціями або фінансовими операціями на вторинному ринку та відповідними платежами.

5.238. Інша дебіторська/кредиторська заборгованість включає фінансові вимоги, створені в результаті різниці в часі між нарахованими операціями та платежами, здійсненими стосовно, наприклад:

а) зарплат;

б) податків та соціальних внесків;

с) дивідендів;

д) оренди; та

е) купівлі і продажу цінних паперів.

5.239. Нараховані відсотки та заборгованість реєструються з фінансовим активом або зобов'язанням, на які вони нараховані, а не як інша дебіторська/кредиторська заборгованість. Якщо нараховані відсотки реєструються як такі, що повторно реінвестуються у фінансовий актив, тоді вони класифікуються в іншій дебіторській /кредиторській заборгованості.

5.240. Для кредитування під цінні папери та комісії на золоті позики, які розглядаються як відсотки, відповідні записи включаються в рамках іншої дебіторської/ кредиторської заборгованості, а не за допомогою інструменту, якого вони стосуються.

5.241. Інша дебіторська/кредиторська заборгованість не включає:

а) Статистичні невідповідності, крім відмінностей в часі між операціями в товари та послуги, дистрибутивними операціями або фінансовими операціями та відповідними платежами.

- b) Дострокові або прострочені платежі у створенні фінансових активів або викупу зобов'язань, крім тих, які класифікуються в іншій дебіторській /кредиторській заборгованості. Такі дострокові або прострочені платежі класифікуються у відповідній категорії інструменту.
- c) Суми податків та соціальні внески, які сплачуються центральному уряду, що мають бути включені в рамках іншої дебіторської /кредиторської заборгованості, не включають ту частину таких податків та соціальних внесків, які, ймовірно, повинні бути зібрані, і таким чином, є вимогою центрального уряду, що не має вартості.

Розділ 5 Додаток 1: КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

5.A1.01. Фінансові операції можна класифікувати за різними критеріями – за типом фінансового інструменту, за оборотоздатністю, видом доходу, терміном погашення платежу, валютою та видом відсотку.

Класифікація фінансових операцій за категорією

5.A1.02. Фінансові операції класифікуються за категоріями та підкатегоріями, Як показано в Табл. 5.2., Класифікація операцій за фінансовими активами та зобов'язаннями відповідає класифікації фінансових активів та зобов'язань.

Таблиця

5.2:

Класифікація фінансових операцій

Категорія	Код		
Монетарне золото та спеціальні права запозичення (SDR)	F.1		
Монетарне золото		F.11	
Спеціальні права запозичення (SDR)		F.12	
Засоби обігу та депозити	F.2		
Засоби обігу		F.21	
Перевідні депозити		F.22	
Інші депозити		F.29	
	F.3		
Боргові цінні папери		F.31	
Короткострокові		F.32	
Довгострокові	F.4		
Кредити		F.41	
Короткострокові		F.42	
Довгострокові	F.5		
Акціонерний капітал та акції або частки інвестиційного фонду		F.51	
Акціонерний капітал			F.511
Акції, зареєстровані на біржі			F.512
Акції, незареєстровані на біржі			F.519
Інший акціонерний капітал		F.52	

Акції або частки інвестиційного фонду			F.521
Акції або частки фонду грошового ринку (MMF)			F.522
Акції або частки інвестиційного фонду (крім MMF)	F.6		
Страховання, пенсії та стандартизовані схеми гарантій		F.61	
Технічні резерви страхування, крім страхування життя		F.62	
Страховання життя та права на отримання анuitетів		F.63	
Пенсійне забезпечення		F.64	
Вимоги пенсійних фондів до менеджерів пенсійних програм		F.65	
Права на непенсійне забезпечення		F.66	
Внески на оплату нових акцій за стандартизованими гарантіями	F.7		
Похідні фінансові інструменти та фондові опціони працівників		F.71	
Похідні фінансові інструменти, крім фондових опціонів працівників		F.72	
Фондові опціони працівників Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	F.8		
Товарні кредити та аванси		F.81	
Інша дебіторська/кредиторська заборгованість		F.89	

5.A1.03. Класифікація фінансових операцій та фінансових активів здебільшого ґрунтується на ліквідності та юридичних характеристиках фінансових інструментів. Визначення категорій, як правило, є незалежним від класифікації інституційних одиниць. Класифікація фінансових активів та зобов'язань може бути й надалі деталізована шляхом перехресної класифікації за інституційними одиницями. Прикладом є перехресна класифікація перевідних депозитів між корпораціями, що приймають депозити, крім центрального банку, як міжбанківські позиції.

Класифікація фінансових операцій за оборотоздатністю

5.A1.04. Фінансові вимоги розрізняються за їхньої оборотоздатністю. Вимога вважається оборотоздатною, якщо володіння нею може в будь-який момент бути переданим від однієї одиниці до іншої шляхом передання рухомого майна, за допомогою індосаменту або шляхом взаємозаліку у випадку фінансових інструментів. На той час як будь-який фінансовий інструмент може бути реалізований, оборотні інструменти призначені для продажу на організованій біржі або реалізовані без посередників, хоча фактична продаж не є необхідною умовою оборотоздатності. Необхідними умовами оборотоздатності є:

- Здатність передаватися або взаємозаліковуватися у випадку фінансових інструментів;
- Стандартизація, що часто підтверджується взаємозамінністю або прийнятністю коду ISIN; та

с) Те, що утримувач активу не зберігає за собою право зворотної вимоги щодо попередніх утримувачів.

5.A1.05. Цінні папери, похідні фінансові інструменти, монетарне золото та SDR є оборотними фінансовими вимогами. Цінні папери включають боргові цінні папери та акції інвестиційних фондів. Похідні фінансові інструменти не класифікуються як цінні папери, навіть якщо вони є оборотними фінансовими інструментами. Вони пов'язані зі специфічними фінансовими або нефінансовими активами або індексами, через які фінансові ризики можуть бути реалізовані на фінансових ринках самі по собі.

5.A1.06. Засоби обігу та депозити, кредити, інший акціонерний капітал, Технічні резерви страхування та інша дебіторська/кредиторська заборгованість не є оборотними.

Структуровані цінні папери

5.A1.07. Структуровані цінні папери, як правило, поєднують цінний папір або кошик цінних паперів з похідними фінансовими інструментами або з кошиком похідних фінансових інструментів. Фінансовими інструментами, які не належать до структурованих цінних паперів, є, наприклад, структуровані депозити, що поєднують характеристики депозитів та похідних фінансових інструментів.

Класифікація фінансових операцій за видом доходу

5.A1.08. Фінансові операції класифікують за видом утворюваними ними доходу. Пов'язування доходу з відповідними фінансовими активами та зобов'язаннями спрощує розрахунок норми рентабельності. На Таблиці 5.3 відтворено детальну класифікацію за типом операції та видом доходу. На той час як на монетарне золото та SDR, депозити, боргові цінні папери, кредити та інші види дебіторської/кредиторської заборгованості нараховуються відсотки, акціонерний капітал в основному породжує дивіденди, реінвестований дохід або відчуження з доходу квазі-корпорацій. Інвестиційний дохід отримується утримувачами акцій інвестиційних фондів та технічних резерві страхування. Компенсація, пов'язана з участю в похідному фінансовому інструменті, не обліковується як дохід за відсутності основної суми капіталу.

Таблиця 5.3: Класифікація фінансових операцій за видом доходу			
Фінансові операції	Код	Вид доходу	Код
Монетарне золото та спец. права запозичення (SDR)	F.1	Відсоток	D.41
Засоби обігу	F.21	Немає	
Перевідні депозити	F.22	Відсоток	D.41
Інші депозити	F.29	Відсоток	D.41
Боргові цінні папери	F.3	Відсоток	D.41
Кредити	F.4	Відсоток	D.41
Акціонерний капітал ²⁾	F.51	Розподілені доходи корпорацій	D.42
		Реінвестовані доходи	D.43

Зареєстровані та незареєстровані на біржі акції	F.511 F.512	Дивіденди	D.421
		Реінвестовані доходи	D.43
Інший акціонерний капітал	F.519	Відчуження з доходів квазі-корпорацій	D.422
		Реінвестовані доходи	D.43
		Дивіденди	D.421
Акції або частки інвестиційних фондів	F.52	Дохід від інвестицій, що належить акціонерам інвестиційних фондів	D.443
Страхові, пенсійні та стандартизовані гарантійні схеми	F.6	Дохід від майна, що належить утримувачам страхових полісів	D.441
		Дохід від майна, що виплачується на правах отримання пенсії	
Похідні фінансові інструменти та фондові опціони працівників	F.7	Немає	D.442
Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	F.8	Відсоток	D.41

Класифікація фінансових операцій за типом відсоткової ставки

5.A1.09. Тип відсоткової ставки, за яким відсотки нараховуються на фінансові активи та зобов'язання, можна класифікувати на фіксований, змінний та змішаний.

5.A1.10. Для фінансових інструментів з фіксованою відсотковою ставкою договірні номінальні відсоткові платежі, фіксовані у валюті номіналу на період функціонування фінансового інструменту або на певну кількість років. На початкову дату, з точки зору дебітора, відомі час і вартість сплати відсотків та повернення основної суми кредиту.

5.A1.11. Для фінансових інструментів зі змінною відсотковою ставкою, сплата відсотків та основної суми кредиту прив'язані до відсоткової ставки, загального індексу ціни на товари та послуги та ціни активу. Вихідна вартість коливається у відповідь на зміну кон'юнктури ринку.

5.A1.12. Фінансові інструменти зі змішаною відсотковою ставкою мають як фіксовану, так і змінну відсоткові ставки протягом свого функціонування та класифікуються як фінансові інструменти зі змінною відсотковою ставкою.

Класифікація фінансових операцій за терміном погашення зобов'язань

5.A1.13. З метою аналізу відсоткових ставок, доходу від активів, ліквідності або здатності обслуговування боргу, може знадобитися класифікація фінансових активів та зобов'язань за термінами погашень.

Короткострокове та довгострокове погашення

Визначення

5.A1.14. Фінансовий актив або зобов'язання з коротким терміном погашення має бути погашений на вимогу кредитора або за один рік чи менше. Фінансовий актив або зобов'язання з довгим терміном погашення підлягає погашенню в період, що перевищує один рік, без будь-якого встановленого терміну.

Початковий та залишковий терміни погашення

Визначення

5.A1.15. Початковий термін погашення фінансових активів або зобов'язань визначається як період з дати надання до кінцевої встановленої дати погашення. Залишковий термін погашення фінансових активів або зобов'язань визначається як період з базової дати до кінцевої встановленої дати погашення.

5.A1.16. Поняття початковий термін погашення корисний в розумінні діяльності з випуску боргових інструментів. Тому боргові цінні папери та кредити розділяються за початковим терміном погашення на короткострокові та довгострокові боргові цінні папери та кредити.

5.A1.17. Залишковий термін погашення більше придатний для аналізу боргових позицій та здатності обслуговування боргу.

Класифікація фінансових операцій за засобами обігу

5.A1.18. Багато категорій, під категорій та субпозицій фінансових активів

та зобов'язань можна розбити за валютою, в якій вони номіновані.

5.A1.19. Фінансові активи та зобов'язання в іноземній валюті включають фінансові активи та зобов'язання, номіновані в групі валют, наприклад, SDR та фінансові активи і зобов'язання, номіновані в золоті. Розрізнення між національною та іноземними валютами корисно, зокрема, для засобів обігу та депозитів (AF.2), боргових цінних паперів (AF.3) та кредитів (AF.4).

5.A1.20. Валюта розрахунків може відрізнятися від валюти номіналу.

Валюта розрахунків має відношення до валюти, в яку що платежу здійснюється конвертація вартості позицій та потоків фінансових інструментів, таких як цінні папери.

Вимір грошей

5.A1.21. Аналіз монетарної політики може потребувати щоб вимір грошей, як-от: M1, M2 та M3 визначався на фінансовому рахунку. Вимір грошей не визначається в ESA 2010 через брак узгодженості з класифікаціями національних рахунків.